

M^m

BİLANÇO

TÜRMOB AYLIK YAYIN ORGANI • SAYI : 111 • OCAK 2006

3.50 YTL

- *İhracat ve sanayi üretimi alarm veriyor*
- *Basel-II denetimin önemini artıracak*
- *Türkiye'nin sermaye ihracı 7.8 milyar dolar, 2005 sermaye girişi 3.7 milyar dolar*
- *Teşvik yatırımın anahtarı olmuyor*

Ekonomik Rapor

Sahibi

Mehmet TİMUR

Genel Yayın Yönetmeni

Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ali Ekber DOĞANOĞLU

Yayın Kurulu

Nail SANLI

Ali E. DOĞANOĞLU

Ahmet FETTAHOĞLU

Yıldız ÖZTÜRK

TÜRMOB

Basın Yayın Dağıtım İşletmesi
tarafından yayınlanmaktadır

Yayın Türü : Yaygın süreli

Adres

Gençlik Caddesi No:107
06570 Anıttepe - ANKARA
Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)
Fax: (0.312) 232 50 73
http: www.turmob.org.tr
e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı

Fersa Matbaası
(0.312) 278 43 56

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı
Bilanço Dergisi'ne aittir.
Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya
tamamı alıntı yapılamaz

2006 Gündemi

Krizle dibe vuran Türkiye ekonomisi, daha sonraki süreçte dipten yükselişe geçti. 2006 yılı ekonominin geleceği açısından kritik öneme sahip. Krizin baz etkisi ve iyimser hava dağılmaya başladı. İnşaat ve hizmet sektörlerindeki büyümeden destek alan iç talep büyümenin devamında etkili oldu. Ancak bu büyüme beraberinde önemli risklerde getirdi. İthalat ve cari işlemler açığı hızla büyüyor. Değeri artan lira enflasyonu baskılayarak ihracatı zorluyor 2006 bu göstergeler ve ekonominin seyri açısından kritik önem taşıyor

2006 yılında vergi yasalarında yapılacak değişiklikler, sosyal güvenlik sistemi ve Türk Ticaret Kanunu ile ilgili düzenlemeler bizleri yakından etkileyecek. 2006 yılı başından itibaren uygulanmaya başlanacak olan Türkiye Muhasebe Standartları mesleğimizin kilometre taşlarından birini oluşturacak.

Muhasebecilik, Mali Müşavirlik mesleğini 2006 yılında yoğun bir gündem bekliyor. Bizleri çok yakından ilgilendiren ve etkileyen mevzuat değişikliklerinin yanı sıra, mesleğimizle ilgili uluslararası alandaki gelişmelerinde çeşitli yansımaları olacak.

Mesleki örgütlenmemiz de 2006 yılında da yoğun bir gündeme sahip. Değişen mevzuatla birlikte, eğitim çalışmaları ağırlıklı bir yere sahip olacak. Çalışmaları süren projelerimiz, bu dönemde uygulama şansı bulacak. e-birlik projesi ile TÜRMOB ve odalarımız bilgisayar teknolojisi uygulamalarında en son noktayı yakalamış olacak. 2006 yılının sonlarına doğru Dünya Muhasebe Kongresini İstanbul'da gerçekleştireceğiz. Elbetteki meslek örgütümüzün ve meslek camiamızın gündemini tam olarak bu sayfalara sığdırmak olanaksız.

Her dönemde olduğu gibi, yine meslek örgütümüz dayanışma içinde tüm sorunların altından kalkacaktır

2006 yılının dünyaya, ülkemize barış ve huzur getirmesi dileğiyle.

Dergimizin bu sayısında da ilgi ile okuyacağınızı umduğumuz haber ve araştırmalara yer verdik. Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI
Genel Sekreter

İhracat ve sanayi üretimi alarm veriyor

2005 yılının üçüncü üç aylık döneminde reel anlamda Gayrisafi Milli Hasıla yüzde 7.3, Gayrisafi Yurtiçi Hasıla ise yüzde 7 oranında büyüdü, yılın ilk dokuz aylık dönemi itibariyle büyüme hızı hem GSMH'da hem GSYİH'da yüzde 5.5 olarak gerçekleşti. İnşaat ve hizmet sektörlerindeki güçlü büyümeden destek alan canlı iç talep, büyüme hızını arttırırken, ithalatı ve cari işlemler açığını büyütüyor, enflasyonu arttırıcı yönde baskı oluşturuyor. Enflasyonu baskılayan aşırı değerli Lira ise ihracatı zorluyor.

2004 yılı genelinde rekor bir büyüme ortaya koyan milli hasıla geçen yılın ikinci yarısından itibaren belirginlik kazanan yavaşlama eğilimini, ihracat hacmindeki ve sanayi üretimindeki büyüme hızlarının düşmesine paralel olarak, bu yıl da sürdürmüş ve ilk dokuz aylık dönemde GSMH ve GSYİH reel büyüme oranı, geçen yılın aynı dönemine göre daha alımlı düzeyde, yüzde 5.5 olarak gerçekleşmiştir.

2005 yılının üçüncü üç aylık döneminde GSMH bir önceki yılın aynı dönemine göre cari fiyatlar üzerinden yüzde 13.0 oranında büyüyerek 150 milyar 541 milyon YTL. olarak, 1987 yılı sabit fiyatları üzerinden ise reel yüzde 7.3 oranında yükselerek 44 milyar 934 bin YTL. olarak gerçekleşmiştir. Bu yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın

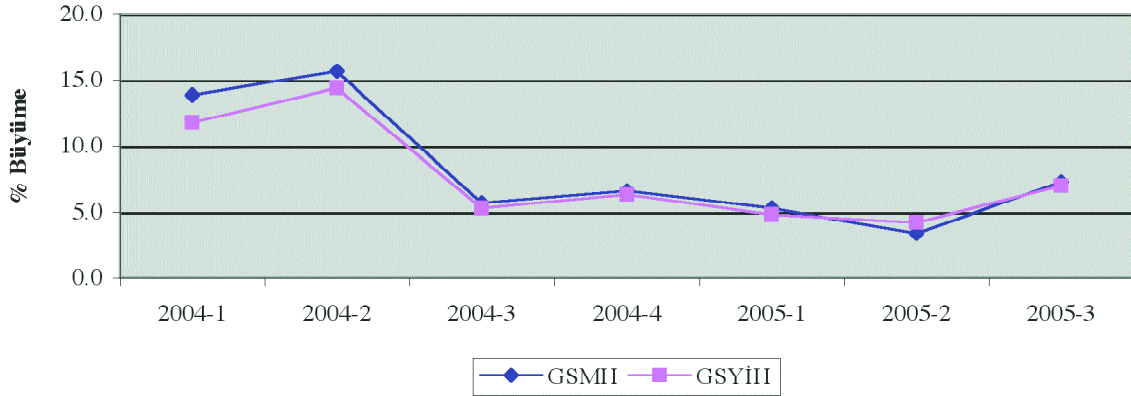
aynı dönemine göre, tarım sektörü reel bazda yüzde 6.4 oranında güçlü bir büyüme göstermiş ve bu sektörde dokuz aylık büyüme yüzde 4.5 olarak gerçekleşmiştir. Sanayi sektöründe geçen yılın ikinci yarısında başlayan yavaşlama eğilimi bu yılın üçüncü üç aylık döneminde de etkisini sürdürmüş ve sanayi üretimi reel yüzde 5.0 oranında büyüme sergilemiştir. Geçtiğimiz yıllarda sergilediği uzun süren bir daralma ve durgunluk döneminin ardından, bu yılın ilk çeyreğinde güçlü bir canlanma gösteren inşaat sektörü, bu canlılığı ikinci ve üçüncü üç aylık dönemlerde de sürdürmüştür. 2005 yılının üçüncü üç aylık döneminde inşaat sektörü sabit fiyatlar üzerinden, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 19.7 oranında büyümüş ve yılın ilk dokuz aylık döneminde bu sektör-

deki büyüme geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 19.7 olmuştur.

İhracatın yavaşlamış olmasına rağmen ithalat hacmindeki hızlı büyümenin sürmesi ve canlı iç talebin katkısıyla ticaret sektörü önceki iki döneme göre biraz daha güçlenerek yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 7.1 oranında büyüme ortaya koymuştur.

Yılın ilk dokuz aylık bölümüne bakıldığında geçen yılın aynı dönemine göre en hızlı büyümenin yüzde 19.7 oranı ile inşaat sektöründe gerçekleştiği, onu yüzde 10.5 ile ithalat vergisinin, yüzde 5.8 ile ticaret sektörünün, yüzde 5.5 ile serbest meslek ve hizmetlerin, yüzde 5.0 ile sanayi sektörünün ve yüzde 4.5 ile tarım sektörünün izlediği gözlemlenmektedir.

GSMH ve GSYİH Dönemsel Büyüme Hızları

Sektörlerin, ulusal ekonomi içindeki ağırlıklarını dikkate alacak şekilde ekonomik büyümeye olan katkılarına baktığımızda, 2005 yılının ilk dokuz aylık bölümü itibariyle, GSMH içinde yüzde 11.8 paya sahip olan tarım kesimi yüzde 5.5 oranındaki büyümeye (GSYİH)

0.53 puan, yüzde 29.9 oranında paya sahip olan sanayi sektörü 1.5 puan, yüzde 4.0 oranında paya sahip olan inşaat sektörü 0.79 puan, yüzde 24.2 oranında paya sahip olan ticaret sektörü 1.4 puan, yüzde 13.0 oranında paya sahip olan ulaştırma haberleşme sektörü 0.51

puan ve yüzde 7.3 oranında paya sahip olan ithalat vergisi de 0.76 puan katkıda bulunmuştur.

2005 yılının üçüncü üç aylık dönemde gerçekleşen milli hasıla büyümesine harcama bileşenleri itibariyle baktığımızda bu dönemde geçen yılın aynı dönemine göre,

SEKTÖREL BÜYÜME HIZLARI (Bir Önceki Yılın Aynı Dönemlerine Göre % Değişme)

	2003	2004	2004		2005			
			III.	IV.	I.	II.	III.	9 Aylık
Tarım	-2.5	2.0	-1.4	9.1	0.0	0.1	6.4	4.5
Sanayi	7.8	9.4	7.5	4.0	5.5	3.9	5.6	5.0
İnşaat	-9.0	4.6	3.9	-0.5	16.5	22.2	19.7	19.7
Ticaret	8.1	12.8	7.7	8.9	5.8	4.3	7.1	5.8
Ulaştırma	8.4	6.8	4.3	6.2	1.6	2.2	7.4	3.9
Mali Kuruluşlar	-6.3	1.1	1.2	1.3	0.7	0.3	-0.5	0.1
Konut Sahipliği	1.4	1.8	1.8	1.8	1.4	1.6	1.8	1.6
Serb. Mesl. ve Hizm.	5.2	8.0	4.5	5.5	4.7	4.1	7.1	5.5
(-) İZafi Banka Hizm.	-7.3	1.7	1.9	1.9	1.4	1.0	0.8	1.1
Devlet Hizmetleri	0.8	1.2	1.1	1.2	-0.6	0.4	0.8	0.2
Kar Amacı Olm. Ö. Hi.	-1.0	0.2	-0.7	-0.1	-1.3	0.1	-0.2	-0.4
İthalat Vergisi	22.6	26.2	20.8	15.7	8.4	8.7	14.1	10.5
GSYİH	5.8	8.9	5.3	6.3	4.8	4.2	7.0	5.5
GSMH	5.9	9.9	5.7	6.6	5.3	3.4	7.3	5.5

toplam talebin üçte ikisini (% 66.7) oluşturan 'özel nihai tüketim harcamaları'nın yüzde 11.2, 'devletin nihai tüketim harcamaları'nın yüzde 3.3, sözkonusu dönem itibarıyla GSYİH'nın dörtte biri kadar bir büyüklüğe ulaşan (% 24.9) 'gayrisafi sabit sermaye oluşumu'nun yüzde 27.8, 'mal ve hizmet ihracatı'nın yüzde 2.7 ve 'mal ve hizmet ithalatı'nın ise yüzde 11.9 oranında, reel anlamda genişlediği gözlemlenmektedir.

2005 yılının üçüncü çeyreğinde özel nihai tüketim harcamalarında meydana gelen reel yüzde 11.2 ve gayrisafi sabit yatırım harcamalarında gerçekleşen yüzde 27.8 düzeyindeki çok hızlı genişleme, bu dönemde gözlemlenen hızlı ekonomik büyümenin başlıca temel taşlarını oluşturmuştur. Yılın ikinci çeyreğinde olduğu gibi üçüncü çeyrekte de mal ve hizmet ithalatı büyümesinin, mal ve hizmet ihra-

catı artış hızından daha yüksek olması ve ihracat artış hızı düşerken, ithalat büyüme hızının daha da yükselmesi, net ihracat hacminin ekonomik büyüme üzerindeki olumsuz etkisinin daha da önem kazanması sonucunu yaratmıştır

Özel tüketim harcamalarının bileşenlerine bakıldığında bu harcamaların beşte ikisini oluşturan gıda ve içki harcamalarının geçen yılın aynı dönemine göre reel yüzde 10.3 ve beşte birini oluşturan dayanıklı tüketim malı harcamalarının ise yüzde 31.0 gibi çok yüksek oranda büyüdüğü görülmektedir. Bu dönemde devletin nihai tüketim harcamaları özellikle 'diğer cari' harcamalardaki yüzde 6.8 oranındaki büyüme nedeniyle yüzde 3.3 oranında genişlemiştir.

Üçüncü dönemde toplam brüt sabit sermaye yatırımlarının yüzde 19.0'unu meydana getiren kamu sektörü yatırımları yüzde 32.8 ora-

nda büyürken, kalan yüzde 81.0'ini oluşturan özel sektör yatırımları ise yüzde 26.7 oranında büyümüştür. Kamu sektöründe toplam yatırım harcamalarının dörtte üçüne yakın bölümünü (% 72.0) bina ve bina dışı inşaat meydana getirirken, özel sektörde gerçekleştirilen yatırımların önemli bir bölümünü makine-teçhizat için yapılan harcamalar oluşturmuştur. Makine-teçhizat yatırımlarının içeriğinin önemli bir kısmının ithal menşeli olması, ithalatın hızlı seyretmesinde ve dış ticaret açığının giderek büyümesinde etkili olmuştur.

2005 yılının üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre mal ve hizmet ihracatının sadece yüzde 2.7 oranında büyümesine karşılık ithalatın yüzde 11.9 oranında büyümesi bu dönemde net ihracatın ekonomik büyüme üzerinde negatif etki doğurmasına yol açmıştır

Yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 7.0

TALEP UNSURLARINDAKİ GELİŞMELER (Bir Önceki Yılın Aynı Dönemlerine Göre % Değişme)

	2003	2004	2004		2005			
			III.	IV.	I.	II.	III.	9 Ay
Kamu Tüketim Harcamaları	-2.4	0.5	-7.0	11.1	4.3	4.0	3.3	3.9
Özel Tüketim Harcamaları	6.6	10.	7.3	3.6	4.0	4.4	11.2	6.9
Sabit Sermaye Yatırımları	10.0	32.4	26.1	11.2	6.9	17.9	27.8	18.1
Kamu	-11.5	-4.7	-10.8	0.9	36.6	31.1	32.8	32.7
Özel	20.3	45.5	38.9	17.7	4.8	15.8	26.7	15.9
Stok Değişimleri ⁽¹⁾	3.0	1.1	-1.2	2.5	0.1	1.2	-2.8	-1.3
Net Mal ve Hizmet İhracatı ⁽¹⁾	-3.1	-4.9	-2.2	-2.2	0.0	-3.1	-3.5	-2.3
Mal ve Hizmet İhrac.	16.0	12.5	8.2	14.4	11.3	4.7	2.7	5.8
Mal ve Hizmet İthal.	27.1	24.7	16.1	19.6	9.3	9.2	11.9	10.1
GSYİH (Harcama)	5.8	9.0	5.3	6.3	4.8	4.2	7.0	5.4⁽²⁾
(1) GSYİH büyümesine katkı								
(2) İstatistiki hata düzeltme öncesi								

oranında gerçekleşen GSYİH büyümesine ‘özel nihai tüketim harcamaları’ 7.3 puan, ‘devletin nihai tüketim harcamaları 0.2 puan, gayrisafi sabit sermaye oluşumu 6.9 puan, ihracat 1.1 puan katkıda bulunurken, kamu ve özel kesim sabit sermaye yatırımlarının katkısı sırasıyla 1.2 ve 4.5 puan olarak gerçekleşmiştir. 2005 yılı üçüncü üç aylık dönemde mal ve hizmet ihracatının GSYİH büyümesine katkısı 1.2 puan olmuş, buna karşılık mal ve hizmet ithalatı negatif 4.7 puan etkide bulunmuş ve bu şekilde net mal ve hizmet ihracatının GSYİH büyümesine katkısı (-) 3.5 puan olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu dönemde stok değişimlerinin büyümeye katkısı negatif 2.8 puan olarak gerçekleşmiştir.

2005 yılının ilk dokuz aylık dönemde gerçekleşen ekonomik büyümede, bu dönemde yüzde 6.9 oranında genişleme gösteren özel tüketim harcamaları ile yüzde 32.7 oranında büyüyen kamu sektörü sabit sermaye yatırımları ve yüzde 15.9 oranında yükselen özel sektör sabit sermaye yatırımlarının belirleyici rol oynadıkları gözlemlenmektedir. Bu dönemde ihracat artış hızının yavaşlamasına karşılık ithalat hacmi büyüme hızının artmasının bir yansıması olarak, net mal ve hizmet ihracatının GSYİH büyümesini olumsuz yönde etkileyerek 2.3 puan negatif katkıda bulunduğu gözlenmiştir. 2005 yılı ilk dokuz aylık dönemde stok değişimlerinin büyümeye katkısı negatif 1.3 puan olarak gerçekleşirken, toplam yurtiçi nihai talebin büyümeye olan katkısı 9.0 puan, toplam yurtiçi talebin büyümeye katkısı ise 7.7 puan olmuştur.

2005 yılının ilk iki çeyreğinde negatif bakiye veren ‘dış alem net faktör gelirleri’, üçüncü çeyrekte pozitif bakiye vermiş, ancak dokuz aylık dönem itibarıyla cari fiyatlar üzerinden 1 milyar 100 milyon YTL. (-) bakiye vermiştir Dolayısıyla ilk dokuz ayda GSMH değeri GSYİH değerinin bu tutar kadar altında gerçekleşmiştir.

2005 yılı ilk dokuz aylık dönemde gerçekleşen ekonomik büyüme konusunda olumlu yönde ileri sürülebilecek en somut gelişme yatırımlarda, özellikle makine teçhizat yatırımlarında gözlemlenen hızlı büyümedir. Bina yatırımlarının her ne kadar istihdam hacmi ve inşaat malzemeleri üretim düzeyi üzerinde doğrudan olumlu etkisi bulunsada, tasarruf hacminin esasen yeterli olmadığı bir ekonomide kaynak tahsisi açısından ne ölçüde akılcı olduğu hususu tartışma konusudur.

İzlenmekte olan kur politikası konusunda yapılan tartışmalarda da vurgulanmakta olduğu gibi, aşırı değerli TL. ihracatı olumsuz yönde etkilerken, etkisini ithalat hacmi üzerinde açıkça gösteren bir tüketim çılgınlığına neden olmaktadır Dış ticaret ve cari işlemler açığı giderek büyümekte ve açık borçlanmayla karşılanmaktadır. Bu açığın krize neden olup, olmaması veya ne zaman olacağından daha önemlisi, yaratılan ithal talebi yoluyla yerli üretimin ve istihdamın ve şüphesiz tasarrufların yurtdışına yönlendiriliyor olmasıdır. İhracat artık büyümenin motoru olmaktan çıkmış ve ekonomik büyüme, uzun dönemde idame ettirilmesi olanağı bulunmayan tüketim (mal ve hizmet) ve ithalat artışına dayalı hale gelmiştir. Sınai üretim büyüme hızı

yavaşlamıştır. İç piyasaya dönük üretim artışı ve bu şekilde girdi ve mamul ithalatını özendirilen tüketim talebi şişmesi hem enflasyon üzerinde arttırıcı baskı yaratmakta hem kur riskine dayalı bir krize davetiye çıkarmaktadır Dış talebe dayanmayan bir büyüme sağlıklı değildir. Geçmişte hızlı ve sürdürülebilir ekonomik büyüme gerçekleştirmiş ve halen gerçekleştirmekte olan ülkeler (Almanya, Japonya, Güney Kore, Çin ve diğer yeni yükselen Uzakdoğu Asya ülkeleri) ekonomik büyümelerini değeri düşük tutulmuş ulusal paranın özendirildiği ihracat talebi ve üretim artışlarıyla gerçekleştirmişlerdir. GSMH’ya olan oranı yüzde 7’yi geçen bir cari açık nasıl finanse edilirse edilsin Türkiye için geri dönüşsüz bir kan kaybı oluşturmaktadır. Zira borçlanma bir tarafa konulsa bile menkul, gayri menkul varlık satışı ülke için zenginlik azalmasıdır, bunların ve doğrudan yabancı yatırımların gelecekteki kar transferleri ise dış alem faktör net gelirlerini ve milli hasılayı azaltıcı bir etki doğurmaktadır

Sanayi üretimine ve ihracata dayalı olmayan bir büyümenin istihdam üzerindeki olumlu katkısı da sınırlı düzeyde kalmaktadır. Bu durum, verimlilik artışlarını hatırdan çıkararak kaydıyla, gerçekleştirilen büyüme rakamlarının istihdam hacmine yansımamasından da sezilmektedir.

Sonuç olarak, üçüncü dönemde hızlanmış olsa da gerçekleşen ekonomik büyüme rakamlarının dikkatli bir şekilde yorumlanması gerektiği düşünülmektedir.

Üç ayda üç milyon kişi ihtiyaç kredisi kullandı

Son üç ayda üç milyon kişi tarafından 6 milyar 395 milyon YTL tutarında ihtiyaç kredisi kullanıldı. Taşıt kredileri 96 bin 161 kişi tarafından 1 milyar 798 milyon YTL tutarında, konut kredileri ise 90 bin 844 kişi tarafından 4 milyar 86 milyon YTL tutarında kullanıldı.

Türkiye Bankalar Birliği verilerine göre, tüketici kredilerinde en büyük payı ihtiyaçtan dolayı alınan krediler oluşturdu. Bunu son zamanlarda ivme kazanan konut kredileri izledi. Tüketici kredisi veren bankalardan derlenen bilgilere göre temmuz-eylül 2005 döneminde 3 milyon 204 bin 591 kişi,

12 milyar 290 milyon YTL tutarında tüketici kredisi kullandı. Kredi kullanan kişi sayısı bir önceki üç aylık döneme göre yüzde 15, kredi miktarı ise yüzde 21 arttı.

Eylül 2005 itibariyle kullanılan kredilerin toplam bakiyesi 23 milyar 679 milyon YTL, kredi kullanan kişi sayısı ise 5 milyon

568 bin 380 oldu. Kredi kullanan kişi sayısı bir önceki üç aylık döneme göre yüzde 7, kredi miktarı ise yüzde 21 arttı.

Temmuz-eylül 2005 döneminde tüketici kredilerinin mal ve hizmet gruplarına göre dağılımında ihtiyaç kredileri yüzde 52 ile en büyük paya sahip oldu. Bunu sırasıyla yüzde 33 ve yüzde 15 pay

Akım Gelişmeler		
	Temmuz-Eylül 2005	Yüzde değişme Nisan-Haziran 2005 Dönemine göre
Kişi sayısı	3.204.591	15
Kredi miktarı (Milyar TL)	12.290.363	21

Bakiye Gelişmeler		
	Temmuz-Eylül 2005	Nisan-Haziran 2005 Dönemine göre
Kişi sayısı	5.568.380	7
Kredi miktarı (Milyar TL)	23.678.778	21

oranları ile konut ve taşıt kredileri izledi. İhtiyaç kredileri 3 milyon 16 bin 595 kişi tarafından 6 milyar 395 milyon YTL tutarında kullanıldı. Taşıt kredileri 96 bin 161 kişi tarafından 1 milyar 798 milyon YTL tutarında, konut kredileri ise 90 bin 844 kişi tarafından 4 milyar 86 milyon YTL tutarında kullanıldı.

Haziran 2005'e göre diğer krediler yüzde 12 azalırken, taşıt kredileri yüzde 7, konut kredileri yüzde 33 ve ihtiyaç kredileri yüzde 18 arttı. Toplam baki-

yeler itibarıyla ise taşıt kredileri yüzde 10, konut kredileri yüzde 48, ihtiyaç kredileri yüzde 8 ve

diğer krediler yüzde 22 artış göstermiş oldu.

Kredilerin vade dağılımına göre

en fazla tercih 73 ay ve üstü vade dilime oldu. Bunu 19-24 ay vade dilimi izliyor.

Kanuni takipteki krediler temmuz-eylül 2005 döneminde bir önceki üç aylık döneme göre yüzde 31 artarak 35 milyon YTL oldu. Bakiye miktarı 230 milyon YTL olan takipteki krediler, toplam tüketici kredilerinin yüzde 0,3'ünü oluşturmaktadır. Dönem içinde kanuni takibine geçilen kredilerin yüzde 41'i taşıt, yüzde 6'sı konut, yüzde 52'si ihtiyaç, yüzde 0,4'ü ise diğer kredilerden oluşuyor.

Mal ve Hizmet Gruplarına Göre Dağılım

	Temmuz-Eylül 2005 Miktar Bin YTL	Nisan-Haziran 2005 Dönemine göre Yüzde Değişme	Yüzde Pay
Akım			
Taşıt	1.797.715	7	15
Konut	4.085.883	33	33
İhtiyaç	6.395.090	18	52
Diğer	11.675	-12	0
Stok			
Taşıt	5.496.931	10	23
Konut	8.994.246	48	38
İhtiyaç	8.973.833	8	38
Diğer	213.768	22	1

Kamu denetçiliği kurumu

Kamu kurumlarındaki şikayetleri incelemek üzere Kamu denetçiliği kurumu kuruluyor. İdare- birey ilişkilerinden kaynaklanan şikayetlere etkin ve hızlı çözüm getirmek amacıyla kurulacak olan kurum, önerilerde bulunacak ve idare bu önerileri değerlendirecek.

Türkiye yeni bir kurumla daha karşılaşacak. Hazırlanan yeni kanun tasarısıyla Kamu Denetçiliği Kurumu kurulacak. Tasarıyla, ülkemizde Kamu Denetçiliği Kurumunun oluşturulması ve ülke düzeyinde faaliyet göstermesi öngörülmekte; ayrıca, Başdenetçi, denetçiler ve Genel Sekreterin görevleri, nitelikleri, seçimleri, atanmaları, çalışma ilkelere, bağımsızlığı, Kuruma yapılacak başvurular ve Kurum personeli ile ilgili konular düzenlenmekte.

Sadece önerilerde bulunacak olan Kurumun saygın bir şekilde kurulması ve dolayısıyla idarenin mümkün olduğu kadar Kurumun önerilerini değerlendirmeye alarak uyması, böylece idari yargının yükünün de azaltılması sağlanmak isteniyor.

38 asıl ve 4 geçici maddeden oluşan Kurumun Bakanlar Kurulunun imzasından sonra görüşülmek üzere

TBMM'ne sevk edilecek. Kamu Denetçiliği Kurumu, genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerini, özel bütçe kapsamındaki kamu idarelerini, düzenleyici ve denetleyici kurumları, sosyal güvenlik kurumlarını, mahalli idareleri, mahalli idarelerin bağlı idarelerini, mahalli idare birliklerini, döner sermayeli kuruluşları, kanunlarla kurulan fonları, kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşları, sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait kuruluşlar ile bunlara bağlı ortaklıklar ve müesseseleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını, idare adına hareket ederek kamu hizmeti yürüten özel hukuk tüzel kişilerini denetleyecek.

Kurum, Başdenetçilik ve Genel Sekreterlikten oluşacak. Kurumda, bir Başdenetçi ve en fazla on denetçi ile Genel Sekreter, uzman, uzman yardımcıları ve diğer personel görev yapacak.

Kurulacak olan Kamu Denetçiliği Kurumu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyelerinden oluşan Karma Komisyon ile çalışmalar yürütecek. Bu Komisyonlar başdenetçi ve denetçi adaylarını belirleyerek Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nun onayına sunacak.

Kurum, her takvim yılı sonunda yürütülen faaliyetleri ve önerileri kapsayan bir rapor hazırlayarak Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyelerinden oluşan Karma Komisyona sunacak. Komisyon, beşyüz kelimeyi aşmayacak biçimde özetlediği raporu, Genel Kurula sunulmak üzere TBMM Başkanlığına gönderecek. Kurumun yıllık raporu, ayrıca Resmi Gazetede yayımlanmak ve Başdenetçi tarafından açıklanmak suretiyle kamuoyuna duyurulacak.

Basel-II denetimin önemini artıracak

Basel-II'nin uygulamaya girmesiyle risk yönetimi etkinliği bankacılığın en önemli maddesi haline gelecek. Şirketlerin kredi imkanları için şeffaflık, sermaye yeterliliği ve denetlenmiş mali tablolar büyük önem kazanacak. Düzenleme kayıtdışı faaliyetleri olan şirketlere kredi imkanı tanımayacak.

Başta bankacılık sistemi olmak üzere, bankalardan kredi kullanan şirketlerde Basel-II uygulamalarından birebir etkilenenler. Basel-I, bankalarca tutulacak asgari sermaye düzeyinin çeşitli risk ağırlıklı varlık kategorileri için farklılaştırılmasına yönelik hükümler öngörmekteydi. Başlangıçta Basel-I'de sadece kredi risklerinin dikkate alınmış olmasına karşın 1996 yılında yapılan düzenlemeyle piyasa riskleri de sermaye yeterliliği hesaplamalarına dahil edildi. Daha sonra, Basel-II olarak tanımlanan Yeni Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı çerçevesinde sermaye yeterliliğinin ölçülmesi yöntemleri önemli ölçüde revize edildi.

Basel-II Uzlaşısı'nda kredi ve piyasa riskleri ile operasyonel riske ilişkin olarak Basel-I'e kıyasla kapsamlı ve riske duyarlı ölçüm yöntemleri benimsenmiş bulunmaktadır. Basel-II, esas olarak; sağlam ve etkin bir bankacılık sistemi oluşturmayı, sermaye yeterliliği ölçümlerinin etkinliğini artırmak ve asgari sermaye düzeyi ile maruz kalınan riskler arasında daha doğ-

rusal bir bağ kurulmasını sağlamayı, bankalarda etkin risk yönetimini teşvik etmeyi, rekabet eşitliğini sağlamayı, bankalar tarafından kamuya açıklanacak bilgiler aracılığıyla piyasa disipliniyi geliştirmeyi amaçlayan kapsamlı bir düzenleme.

Basel-II, sadece sermaye yeterliliğine ilişkin teknik hesaplamalardan ibaret bir düzenleme değil, birbirini tamamlayan üç yapısal bloktan oluşan kapsamlı bir bütün oluşturuyor. Söz konusu yapısal bloklar şunlardır; asgari sermaye gereksiniminin hesaplanması, denetim otoritesinin incelemesi, piyasa disiplini.

Basel-II ile birlikte KOBİ'lerin kredi imkanlarına avantajlı faiz oranları ile erişebilmesi için önem arz eden konuların başında derecelendirme gereklerinin sağlanması gelmektedir. Bu çerçevede, KOBİ'lerin iyi bir derecelendirme notuna sahip olabilmeleri için ilk aşamada kurumsal yönetim ilkelerinin benimsenmesi ve uygulanması, kayıtdışı faaliyetlerin bulunmaması, başta yüksek özkaynak seviyesi ol-

mak üzere güçlü bir mali yapıya sahip olma, KOBİ'lerin faaliyetleri dolayısıyla maruz kaldıkları riskleri yönetebilme kabiliyeti, bağımsız kredi değerlendirme kuruluşları ve bankalarca talep edilen bilgileri sağlıklı ve zamanında sunabilme yetenekleri ön plana çıkacak.

Bu kapsamda KOBİ'ler için problem olabilecek en önemli hususlardan biri derecelendirmeye yönelik yetersiz/eksik bilgi verilmesi. Çünkü bankaların derecelendirme sistemleri çerçevesinde değerlendirdikleri husus, KOBİ'lere verilen krediler sebebiyle bankaların maruz kaldıkları riskin boyutu olacak. riskin boyutu ise KOBİ'nin faaliyetleri dolayısıyla maruz kaldığı risklere ilave olarak bankanın bu konuda yetersiz bilgiye sahip olmasını da içermekte. Dolayısıyla KOBİ'lerden sağlıklı bilgi akışı olması durumunda bankaların kredi imkanları ve faiz oranları da daha avantajlı konumlara erişebilecek. KOBİ'lerde kurumsal yönetim, hesap ve kayıt dozeni, şeffaflık, finansal planlama ve risk yönetimi ön plana çıkacak.

Türkiye'nin sermaye ihracı 7.8 milyar dolar, 2005 sermaye girişi 3.7 milyar dolar

Türkiye'deki yerleşik kişilerce son 25 yılda 7 milyar 791 milyon dolarlık sermaye ihracı gerçekleştirildi. Sürekli artış gösteren sermaye ihracı 2004 yılında 856 milyon dolara yükseldi. Türkiye'de 11 bin 707 adet yabancı sermayeli şirket faaliyet gösteriyor.

Türkiye bir yandan yabancı sermaye çekmeye uğraşırken diğer yandan, yerli sermayesini de ihraç ediyor. Vergi teşvikleri sayesinde Hollanda'ya Türkiye'den önemli oranda sermaye ihracı gerçekleşti. Yurt dışına doğrudan sermaye ihracında bulunan Türkiye'de yerleşik kişilere ait gerek bankalar, özel finans kurumları, gümrük idareleri, gerekse bizzat bu kişilerce Hazine Müsteşarlığına intikal ettirilen bilgi ve belgeler çerçevesinde oluşturulan kayıtlara göre, Türkiye'de yerleşik kişilerce 1980 yılından itibaren 2005 yılı Ekim ayı sonu itibarıyla yurt dışında toplam 1609 adet şube/şirket kuruluşunda bulunmuş veya kurulu şirketlere iştirak edilmiş olup, 7 milyar 791 milyon doları tutarında sermaye ihracı gerçekleştirildi.

2000 ve 2001 yıllarında yurt dışına doğrudan yatırım amacıyla gerçekleştirilen sermaye ihracı tutarlarında, diğer yıllara nazaran büyük artışlar meydana geldi. 2000 yılındaki artışın en önemli nedenini, vergi avantajı sağlayan Hollanda'ya özellikle Türk mali sektörü ve kısmen imalat sektörü tarafından gerçekleştirilen büyük miktarda sermaye ihracı oluşturdu. 2001 yılı içerisinde de mali sektör tarafından vergi avantajı sağlayan ülkelere sermaye ihracı gerçekleştirilmeye devam edilmiş olmakla birlikte, 2001 yılındaki artışın hemen hemen tamamı Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının Azerbaycan ve Orta Asyadaki yatırımlarını artırmasından kaynaklandı.

Türkiye'den gerçekleştirilen sermaye ihracı toplamı, 2002 ve 2003

yıllarında 400 milyon dolar civarındaki tutarla istikrarlı bir seyir izlenmiş olup, 2004 yılında yüzde 100'ün üzerinde artarak 856 milyon dolar tutarını buldu. 2004 yılındaki artış, büyük oranda TPAO'nun enerji yatırımları ile Hollanda aracılığıyla diğer ülkelere gerçekleştirilen telekomünikasyon ve imalat yatırımlarından kaynaklandı. 2005 yılında, Rusya Federasyonu, Ukrayna ve Türkiye Cumhuriyetlerindeki yatırımlar dikkat çekmekte. Hollanda'daki vergi avantajından yararlanmak isteyen Türkiye'de yerleşik kişiler, bu yıl da diğer ülkelerdeki büyük ölçekli yatırımlarını Hollanda'dan finanse ediyorlar. 2005 yılı içerisinde de TPAO tarafından, büyük enerji projelerinin finansmanını teminen sermaye ihracı gerçekleştirildi.

Bankalar, özel finans kurumları ve yatırımcılar tarafından Hazine Müsteşarlığına intikal ettirilen bilgiler doğrultusunda, 2005 yılında Türkiye’de yerleşik kişilerce gerçekleştirilen sermaye ihraç tutarının 2004 yılı tutarını aşacağı tahmin ediliyor. 2005 yılındaki sermaye ihraç tutarları, imalat ve enerji sektöründe gerçekleştirilen büyük ölçekli yatırımlardan oluştu.

Doğrudan yabancı yatırımlar

Doğrudan yabancı yatırım istatistikleri; ülkemizde kurulan yabancı sermayeli şirketler, mevcut şirketlere yapılan işti- rakler ve şube sayıları baz alınarak hazırlandı. Bu istatistiklere göre, 2005 yılı ekim ayı sonu itibariyle 9 bin 778 adet yabancı sermayeli şirket ve şube kurulmuş olup, bin 929 adet yerli sermayeli şirkete de yabancı sermaye iştiraki gerçekleşmiş olup, toplamda 11 bin 707 adet yabancı sermayeli şirket ülkemizde faaliyette bulunmakta.

4875 sayılı “Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu”nun 17 Haziran 2003 tarihinde yürürlüğe girmesiyle şirket sayılarında hızlı bir artış gözlenmiş ve 2003 yılında yabancı sermayeli şirket sayısı bir önceki yıla oranla yüzde 88,4 oranında arttı. 17 Haziran 2003-31 Ekim 2005 döneminde, kurulan yabancı ser-

mayeli şirket sayısı, önceki yıllarda kurulan toplam şirket sayısının yüzde 86,5’ine tekabül ediyor.

11.707 adet yabancı sermayeli şirketin, başta toptan ve perakende ti-

caret olmak üzere, imalat sanayi, gayrimenkul kiralama ve iş faaliyetleri sektörlerinde faaliyet gösteriyorlar. İmalat sanayiinde faaliyette bulunan yabancı sermayeli şirketlerde tekstil ürünleri imalatı birinci sırada yer alırken, bunu gıda ürünleri içecek imalatı ile kimyasal madde ve ürünleri imalatı izlemekte.

“Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu”nun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ülkemizde faaliyete geçen 5 bin 429 adet yabancı sermayeli şirketin 232 adedinde kayıtlı sermaye 500 bin doların üzerinde. 11.707 adet yabancı sermayeli firmanın ülke gruplarına göre dağılı-

mına bakıldığında ise AB ülkeleri ortaklı firma sayısının 6.076 adet ile birinci sırada yer aldığı görülmekte. AB ülkeleri ortaklı yabancı sermayeli firmaların içinde Almanya 2.013 adet firma ile birinci sırayı alırken onu Hollanda (922 adet) ve İngiltere (907 adet) izlemekte.

Merkez Bankası tarafından yayımlanan ödemeler dengesi istatistiklerine göre; 2004 ocak-eylül döneminde 2 milyar 180 milyon dolar olan fiili giriş, 2005 yılı aynı döneminde yüzde 71,6 oranında artarak, 3 milyar 742 milyon dolara ulaştı. 2005 ocak-eylül döneminde nakit sermaye girişinin

yüzde 88,5’i AB ülkeleri kaynaklı. Bu oran 2004 yılının aynı döneminde yüzde 81,6 olarak gerçekleşmişti.

Yabancı sermayeli şirketlerce gerçekleştirilecek yatırımlar için, 2005 yılında ekim ayı sonu itibariyle 173 adet teşvik belgesi düzenlendi. Bu yatırımların toplam tutarı 2 milyar 785 milyon dolar değerinde. Söz konusu yatırım teşvik belgelerinde öngörülen toplam yatırım tutarının 2 milyar 785 milyon doları yani yüzde 54,6’ı yabancı ortaklar tarafından karşılanacak. 173 adet yatırım teşvik belgesinin 136 adedi imalat, 28 adedi hizmetler, 2 adedi tarım, 7 adedi de madencilik sektörlerinde düzenlendi.

Teşvik yatırımın anahtarı olmuyor

Doğrudan yabancı sermaye çekmek için geliştirmekte olan hemen hemen her ülkenin uyguladığı yöntemlerin başında teşvik geliyor. Ancak yapılan araştırmalar sağlanan teşviklerin yabancı yatırım çekmek için yeterli olmadığını ortaya koyuyor. Uluslararası kuruluşların çalışması da bu görüşü destekliyor.

Ekonomik gelişme için hemen hemen tüm ülkeler yabancı sermaye çekmek istiyor. Ancak ülke uygulamaları ve deneyimler yabancı sermayeyi çeşitli yönleriyle tartışmaya açıyor. Maliye Bakanlığı APK Kurulu Daire Başkan Vekili Hasan Kaymak tarafından yapılan çalışmada yabancı doğrudan yatırımları artırmak için teşvikler gerekli mi veya yeterli mi sorusuna cevap arandı.

Yapılan çalışmaya göre; Yabancı doğrudan yatırımları artırmak isteyen ülkelerin cevap aradığı birkaç soru olacaktır: Arzu edilen seviyede yabancı doğrudan yatı-

rım çekebilmek için teşvik uygulamalı mı? Yoksa, ülkenin ve ekonomisinin çeşitli nitelikleri (coğrafi konum, doğal kaynaklar, uygulanagelen politikalar vb.) yatırımları artırmak için daha önemli veya etkili mi? Yatırımcı bu gibi nitelikleri dolayısıyla ülkeye gelmeyi düşünüyor-sa neden gereksiz gelir kaybı ya da ekstra maliyet sineye çekilsin? Eğer teşvik gerekli ise bunun türü ve yöntemi ne olmalıdır? Hangi teşvik daha az maliyetli ve daha etkindir? Bu sorular yabancı doğrudan yatırım politikasının değişik yönlerini irdelemeye matuf. Özellikle kaynak

kıtlığı çeken, sınırlı kaynakları son derece etkin kullanmak zorunda olan ülkeler bu konular üzerinde daha hassas durmak zorunda.

Çalışmada yabancı doğrudan yatırımları artırmak için sunulan teşviklere ilişkin değişik görüşlere yer vererek bir kanaat elde etmeye çalışıldı. Özellikle geliştirmekte olan ülkelerin büyük yatırım ve sermaye ihtiyacı dikkate alındığında, sonuçta yapılacak seçim, yabancı yatırımların artırılmasına gayret edilmesi ya da bu yatırımlara gereken önemin verilmemesi arasında değil kaynakların teşvik ve desteklere mi,

yoksa ülkenin ekonomik, siyasi, coğrafi ve sosyal yapısı da göz önünde bulundurularak tespit edilecek avantaj ve dezavantajlarına göre tespit edilecek temellere ve altyapıya mı yönlendirileceği arasındadır. Bu seçim esnasında, yabancı yatırımlarla birlikte ortaya çıkması muhtemel bazı olumsuzlukların meydana gelmesini önleyecek tedbirlerin geliştirilmesine, ancak bunun yabancı sermayeyi ürkütmeyecek şekilde yapılmasına da özel bir önem verilmelidir.

Bir başka önemli husus ise yabancı doğrudan yatırımların homojen olmadığına gözönünde tutulması, yabancıların ne için ülkeye yatırım yaptığı (pazar büyüklüğü, düşük maliyetler vb.) ya da ne maksatla yatırım yapmayı planladığı (ihracat ya da iç pazar hedefli) hesaba katılarak, her yatırım için aynı kolaylıklar yerine ülke ekonomisine ve yatırımcı portföyüne en uygun, zaten yatırım yapmayı planlayanlara değil, yatırım konusunda şüpheli ya da mesafeli olanlara yönelik, iç rekabet ortamını bozmayan, ama en önemlisi ülkenin beşeri sermayesinin ve altyapısının kalitesini geri döndüremez bir şekilde yükselten politikaların belirlenmesi ve uygulanmasında seçici olunması gerektiğidir.

Ödemeler dengesi sıkıntısı yaşayan bir ülkenin ihracata yönelik çalışacak yatırımcıları diğerlerinden ayırması doğru bir yaklaşım olarak kabul edilmelidir. Yabancı doğrudan yatırımları artırmak için teşvikler gerekli veya yeterli mi? Sorusuna yapılan değerlendirmeler ve çetli çalış-

ların irdelenmesiyle Hasan Kaymak tarafından verilen cevap şöyle oldu; önceliğin beşeri kaynaklar ve altyapı kalitesine verilmesinin, teşviklerin iç ekonomik ortamı bozmayacak bir nitelikte ve detaylı hesaplamalara istina-

den uygulanmasının ve genel ekonomik yatırım ortamının çekiciliği için zorunlu unsurların eksikliği halinde teşviklerin devlet bütçesine zarar vermektense bir etkisinin olmayacağına dikkate alınmasının gerekli olduğu.

AB kardan zarar mahsubuna açıklık getirdi

Bilanço'nun Ekim 2004 ve Mayıs 2005 sayılarında yer alan yazılarda, Avrupa Birliği üyesi hükümetlerin, vergi yasalarının Birlik genelinde uyumlaştırılması alanında fazla istekli davranmamalarına rağmen, Avrupa Adalet Divanı'nın, almakta olduğu kararlarla bu alanda önemli mesafe alınmasına olanak sağladığı, bu kapsamda AB vatandaşları arasında milliyet farkı nedeniyle ayrımcılık yapan ve sınır ötesi yerleşimleri zorlaştıran ulusal vergi yasalarını hükümsüz kılmış olduğu hususlarına temas edilmişti. Yine bu yazılarda Divan'ın, yakında alması beklenen bir kararla, vergi matrahının saptanmasında, iştiraklerce diğer üye ülkelerde katlanılmış olan zararların ana şirket karından düşürülmesi imkanını getirecek olduğu konusuna işaret edilmişti.

Avrupa Adalet Divanı Aralık ayının 13'ünde, diğer AB üyesi ülkelerde kurulu alt birimlerin zararlarının ana şirket karından düşülüp, düşülmeyeceği konusunda tüm hissedarları ve Hükümetleri yakından ilgilendiren ve sonucu maliye idaresi yetkililerince heyecan ve endişe ile beklenen bir karar almıştır. Divan'da görüşülen dava konusu olay, şubeleri ülkemizde bulunan, İngiliz perakendecilik devi Marks & Spencer Şirketi (M & S) ile ilgili idi. Mevcut uygulama çerçevesinde, Marks & Spencer Şirketinin zarar eden alt birimi

İngiltere'de faaliyette bulunuyor ise bu zarar, vergi matrahı tespitinde bu ülkede kurulu ana şirketin karından düşülüyor, ancak alt birim diğer bir üye ülkede kurulu ise, mevcut Yasa bu alt birimin zararının ana şirket karından düşülmesine olanak vermiyordu. Marks & Spencer Şirketi bu Yasa hükmüne karşı Divan'da dava açmıştı ve dava konusu olay, M & S'nin Belçika, Almanya ve Fransa'da kurulu olan şubelerinin, bunlar 2001 yılında kapatılıncaya kadar, yapmış oldukları zararlarla ilgili idi. Şirket bu zararların, İngiltere'de kurulu olan ana firma-

nın karından mahsup edilmesi talebiyle İngiltere vergi idaresine başvurmuştu.

M & S Şirketi, Avrupa mahkemesinde görülmekte olan dava sonucunda, düzinelerle çokuluslu şirkete Birlik üyesi hükümetlere ödemiş oldukları vergilerin bir kısmını geri alma olanağı yaratacak şekilde haklı bulunmuş, davayı kazanmıştır. Ancak mahkemeye danışmanlık hizmeti sunan genel avukatın davacı konumdaki şirketler için, Birlik üyesi hükümetlerin vergi iadesi ve gelecekteki vergi kayıpları nedeniyle on milyarlarca Euro gelir kaybına yol

açacak daha kapsamlı bir mahsup olanağı sağlanması yönünde görüş bildirmesine rağmen, Divan, almış olduğu kararlar ile ilgili olarak bazı önemli kısıtlamalar getirmiş, bu şekilde hükümetleri önemli ölçüde rahatlatırken, umduklarını bulamayan bazı çokuluslu şirketler ile açılacak olası davalardan büyük paralar kazanmayı bekleyen vergi hukukçularını hayal kırıklığına uğratmıştır

Söz konusu dava Marks & Spencer Şirketinin, İngiltere'nin vergi indirimi alanında koyduğu kuralların, Birliği kuran Anlaşmanın işletme yerleşim yeri seçimi özgürlüğüne ilişkin hükümlerine – ki esas itibarıyla üye ülkelerin, bir üye ülkedeki bir AB vatandaşının diğer bir ülkede işletme tesis etmesini engelleyici önlemler alınmasını yasaklıyor - aykırılık oluşturduğu savıyla Adalet Divanına başvuruda bulunmasıyla başlamıştı. Divan muhakeme süreci sonunda, şirketlerin diğer üye ülkelerde alt birimler, şubeler oluşturmalarını caydırıcı nitelik taşıdığı gerekçeyle İngiltere tarafından konulan kuralların, Birlik için öngörülen yerleşim yeri özgürlüğünü kısıtlayıcı nitelik taşıdığına karar vermiştir. Ancak Adalet Divanı bu karara varırken, üye devletlerin, şirketlerin aynı olayla ilgili olarak bir vergi indirimi avantajından mükerrer yararlanmalarını – hem başka bir ülkede hem İngiltere'de

- önleyici önlemler almaya yetkili oldukları hususuna işaret etmiştir. Şirketler ancak, faaliyette bulunmadıkları ülkede benzer bir uygulamadan istifade olanaklarının bulunmaması halinde bu tür zarar mahsubu talebinde bulunabilecekler. M & S'in davaya konu olan zarar mahsubu tutarı yaklaşık 100 milyon pound sterlin ve vergi iadesi tutarı da yaklaşık 30 milyon pound sterlin tutarında bulunuyor.

Divanın kararı, aralarında Heinz, BNP Paribas ve İngiliz telekomünikasyon Şirketi BT'nin de bulunduğu

ve benzer taleple İngiliz Yüksek Mahkemesine başvurmuş olan düzinelerle çokuluslu şirketi de yakından ilgilendiriyor. Ancak Divanın, zararların mükerrer şekilde kardan mahsubunu önlemek amacıyla getirmiş

olduğu kısıtlama kararının uygulamasını önemli ölçüde karmaşık hale getiriyor ve bu nedenle konunun tereddüde yer vermeyecek şekilde açıklığa kavuşması için yeni davalar açılabileceği ileri sürülüyor.

İngiltere Hazine Bakanlığı yetkilileri Divanın aldığı bu kararın vergi gelirleri üzerine olan etkilerinin oldukça ılımlı düzeyde kalacağını ve İngiliz şirketlerinin dış ülkelerdeki şubelerinin maruz kaldıkları zararlar nedeniyle Hazinesinin, ancak çok sınırlı sayıdaki olayda ver

gi iadesinde bulunma mecburiyetinde kalacağını ifade ediyorlar

Avrupa Adalet Divanı tarafından alınan kararın en önemli yanını, vergi idaresi yetkililerinin, bir dış ülkedeki şubenin zararının ana şirketin karından mahsup edilmesi yolundaki bir talebi reddedebilmeleri için, mutlaka dış ülkedeki şubenin bu mahsup olanağına, zarar edilen o ülkede sahip olmaması şartını getirmiş olmasıdır Bu kısıtlayıcı koşul bir çok AB üyesi ülkeyi vergi iadesi yoluyla milyarlarca Euro tutarında para ödemekten kurtarıyor, zira bu üye ülkelerin çoğunda firmalar zararlarını Türkiye'de olduğu gibi, kardan mahsup amacıyla ileriki yıllara taşıyabiliyorlar.

Marks & Spencer davasıyla veya Divanın vergi alanındaki başka çok sayıda kararıyla ilgili olsun, önemli bir sorun, Divanın önüne gelen her bir olayda somut gerçeklere göre salt o olayla ilgili karar verme durumunda olması ve genel prensip kararları alabilmesi yönünde gerekli yetkiye tam sahip olmamasıdır Diğer bir ifade ile Divan vergi konularında yasa-gücüne sahip bulunmamaktadır. Avrupa Komisyonu bu yasa-görevini üstlenmek için hevesli gözükmemekte olup, kurumlar vergisinin matrahının tespitinin Birlik genelinde uyumlaştırılması yolunda çalışmalara başlamış bulunmaktadır.

Finansal raporlamada tereddütler sürüyor

2005 yılının başında uygulamaya giren uluslararası finansal raporlama standartlarından, bir çok kesimin büyük beklentileri vardı. Uygulama, beklentilerin tam olarak karşılanmadığını gösterirken, çekilen zorlukların bu bedele deyiş değmeyeceği ayrı bir tartışma konusu olmaya başladı.

Finansal piyasaların yeniden düzenlenmesi, şeffaf ve güvenilir bir yapıya kavuşturulması son yıllarda üzerinde en çok durulan konulardan. Avrupa Birliği İç Piyasalar ve Hizmetler Komisyonu üyesi Charlie McCreevy, Belçika'da Kurumsal Saymanlar Birliği'nin Yıllık Kokteylinde yaptığı konuşmasında 2006-2009 yıllarında uygulanacak finansal hizmetler politikasına, Beyaz Rapor (White paper)- ve finansal raporlamaya ilişkin bilgi verdi.

Finansal Raporlama

Herkesin bildiği gibi, 2005 yılının 1 Ocak tarihi önemli bir dönüm noktası idi: AB halka açık şirketlerinin hepsi artık konsolide finansal tablolarında IFRS (uluslararası finansal raporlama standartları) kullan-

mak zorunda. Ortak muhasebe standartları yatırımcılar için şeffaflığı ve karşılaştırılabilirliği artırma yı hedeflemişti. Bu da daha fazla verimli sermaye piyasasına, daha fazla şeffaflığa ve daha çok sınır ötesi yatırıma yol açacak ve böylece Avrupa'da büyümeyi ve istihdamı artıracaktı.

IFRS uygulamasının ilk yılının sonuna gelindiğinde, firmalardan edinilen bilgilere göre bu sürecin kolay olmadığı anlaşıldı. Bu konuda çok büyük çaba harcanmakta ve kazancın çekilen zorluklara deyiş deymeyeceği merak konusu oldu. Bunun cevabının orta dönemde ortaya çıkacağı tahmin edilmekte. Tutarlı bir IFRS platformunun yerleştirilmesinin AB içinde muhasebe için birinci öncelik olması gerektiği düşünülmekte. Bu konuda

hala yapılacak işler var ve tam potansiyel IFRS'nin sürekli uygulanmasını sağlamak için herkesin üzerine düşen ödevi yapması gerekmektedir.

AB'de IFRS'nin Sürekli Uygulanması

Avrupa Birliği Üye Devletlerinde birbirinden farklı gelenekler ve muhasebe yaklaşımları olması dolayısıyla bu konu son birkaç yıl içinde en zor konu olacak.

Pek çok taraf, sürekli uygulamada yer almakta. CESR- Avrupa Menkul kıymet Piyasaları düzenleyicileri Komitesi- uygulamayla ilgili olarak çok önemli rol üstlenmekte ve bu IAS (Uluslararası Muhasebe Standartları) Düzenlemesi'nde tanınmakta. CESR, farklı bölgelerde kararların uygulanmasını koordine

etmek için pek çok farklı grup oluşturdu. Şeffaflık yararına, AB içinde alınan bu gibi kararların halka açık bir veri tabanı tutulmakta.

Denetçileri ve hazırlayıcıları içeren diğer taraflar, ortaya çıkacak diğer konuları birbirleriyle görüşerek, özellikle sınır ötesi ve sanayi temelinde sürekli uygulamanın geliştirilmesine yardımcı olmakta. Avrupa Komisyonu, konuların tartışılacağı resmi olmayan bir “Yuvarlak Masa Toplantısının” bu konuda yararlı bir rol oynayıp oynamayacağını düşünmekte. Ancak, hiçbir AB kuruluşunun resmi olarak veya olmayarak AB yorumlarında bulunması ve yönetmeliği sağlaması kesinlikle istenmemekte. Herhangi bir yorum yapılacaksa, bu iş IASB’nin (Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu) sorumlu organını IFRIC (Uluslararası Finansal Raporlama Yorumlama Komitesi) tarafından yapılmalı.

Üçüncü Ülke GAAP ile IFRS Arasındaki Eşdeğerlik

Avrupa Birliği’nde IFRS’yi işler kılmak herkesin daha büyük bir ödül talep etmesine yol açacak: Küresel sermaye piyasalarına daha fazla AB şirketinin girmesi. Bu, ABD’de kote edilen şirketler için ABD GAAP’ta (Genel Kabul Görmüş Muhasebe Prensipleri) uzlaşma yükümlülüğünün kaldırılmasını içermeli. ABD SEC (Sermaye Piyasası Kurulu), bu konuyu en erken 2007 en geç 2009’da gerçekleştirmek için çalışmalar yapmayı amaçlayarak Nisan 2003 tarihinde bir yol haritası kabul etti. AB ise IFRS ile eşdeğer farz edilip edil-

memesini saptamak için üçüncü ülkenin GAAP’ını kullanmasını incelemekte.

Bazıları, AB için ilerlemenin en iyi yolunun, bugün herhangi bir karar almaktan çok eşdeğerlik kararını ertelemek ve statükoyu korumak olduğunu düşünmekte. Bu düşünce, ABD’deki yabancı kullanıcılar için uzlaşma yükümlülüğünün azaltılması hususunda AB’nin eşdeğerlik gündemi ile ABD Yol Haritasını çizecek. Bu da kabul edilmiş ortak hedefler doğrultusunda paralel çalışmak anlamına gelmektedir.

Finansal Hizmetler Politikası

Beş yıllık Finansal Hizmetler Faaliyet Planı, toplu yasal değişimin yapılması sırasında planlandı. Bu gün yeni düzenleyici girişimlere ne heves ne de ihtiyaç olmadığı açık. Bu nedenle, Komisyon’un süreci birleştirmek ve tamamlanmamış işleri dinamik bir biçimde tamamlamak konusunda yaptığı öneri büyük destek görmekte. Bunlar, 5 Aralık tarihinde yayınlanan Beyaz Rapor’da belirtilen önümüzdeki beş yıl için finansal hizmetlerin öncelikleri. Beyaz Rapor’da yer alan pek çok öncelik, Daha İyi Düzenleme yaklaşımına göre pratik nitelikte. Tüm değişikliklerin yerleştirilmesi, kuralların uygulanmasının sağlanması ve sürekli yorumlamanın birleştirilmesi gerekmektedir.

Finansal hizmetler alanında gelecekte yapılacak herhangi bir girişim, kanıt temelli olacak. Ayrıca, ekonomik değer açık bir biçimde kanıtlanmadıkça, hiçbir yeni girişim

başlatılmayacak. Yani bu program, “pratik, ekonomiye dayalı ve vatandaş odaklı” olacak.

Yeni strateji uygulama, yürütme ve değerlendirme odaklı. Üye devletlerin direktifleri ulusal yasalarına zamanında ve doğru olarak aktarmaları için onlarla yoğun çalışmalar yürütülecek. Ayrıca yasaların yürürlüğe konup konulmadığı da kontrol edilecek.

Yeni politikanın bir diğer önemli hususu da AB’nin küresel durumunun güçlendirilmesi. Gelecek yıllarda, finansal piyasalarda ABD ile diyalog tıpkı Japonya, Çin ve Hindistan ile olacağı gibi giderek daha önemli hale gelecek. Beyaz Rapor aynı zamanda uluslararası kuruluşlarda güçlü AB temsilcilerinin yer alması gereğinin altını çizmekte.

FSAP (Finansal Sektör Değerlendirme Programı) toptan satış piyasası üzerinde dururken, perakende satış entegrasyonu daha da ileri gidecek. Burada bazı işler tamamlanırken bazı işlere yeni başlanacak. Beyaz Rapor, ayrıca mortgage kredisi veya ödemeler gibi süre giden yasama faaliyetlerine de değinmektedir.

Hem finansal hizmet sektörü hem de sanayi, geçen yıllarda finansal hizmetlerde gerçekleştirilen düzenleyici girişimlerden sonra, hak edilmiş düzenleyici bir molanın verilmesini beklemekte. Bu durum yakın gelecekte gerçekleşecek gibi. Gelecek yıllar için tanımlanan yeni önlemlerin aslan payı, işletmelerin gerçek bir tek pazardan faydalanmasına yardımcı olacak önlemler olacak.

Devlet hizmetlerinde yeni yaklaşım

Özelleştirme ile birlikte devlet hizmetleri anlayışı yeni bir boyut kazandı. Bir çok ülke özelleştirme ve devlet hizmetlerini taşeron firmalara devretme noktasında sınır tanımıyor. Avustralya, Kanada, İngiltere ve Amerika'da cezaevleri, Danimarka'da itfaiye ve kurtarma hizmetleri ve Yeni Zellanda'da denetim işi alt sözleşme ile özel firmalara yaptırılıyor.

Özelleştirme uygulamaları sınır tanımıyorDevlet işletmelerinin özelleştirilmesiyle başlayan süreç, devletin temel görevlerinin de özel firmalara ihale edilmesiyle devam ediyor. OECD tarafından yapılan bir çalışmada bu gelişmeler değerlendirildi. Çalışmaya göre; Telekomlar gibi devlet elindeki hizmetlerin özel mülkiyete transferi ile 1980'lerde başladı. Şimdi kamu hizmetleri vermek üzere özel sektörün işe alınması durumu bu fikrin bir uzantısı. Hizmetler kamu olarak kalıyor, devlet düzenleme ve gözetimden sorumlu oluyor fakat şirketler ne işleri yürütmekte kamu otoritelerinin yerini alıyor ne de

onlarla işi paylaşıyor. Bu nosyonun ortaya konmasının sebepleri nelerdir, pratikte bu nasıl işlemektedir ve hedeflerine ulaşabilmekte midir?

Devlet hizmetlerini sunacak piyasa mekanizmalarını yönetecek bu karmaşık süreci tanımlayacak tek bir uygun yol bulunmamakta ve bu süreç pek çok farklı şekilde olabilir. Bu farklı şekiller outsourcing (dışarıdan istihdam) veya taşeronluk, kamu/özel ortaklığı veya özel finans teşvikleri ve vatandaşların hizmet satın alırken kullandıkları belgelerin dağılımını kapsar

Öte yandan, bu fikir toplamın bir parçasını oluşturmaktadır, ayrıntılarına girilirse, hareket kamu sektörü

performansını geliştirmek ve devleti daha açık ve hassas hale getirmek amaçındadır. Yakın zamanda yayınlanmış olan Devletin Modernizasyonu: İlerleme adlı OECD raporuna göre, son 20 yıl içinde eğilim hız kazanmıştır. Bu konuların başarılmasındaki temel güdü, vatandaşların hükümetlerinden daha fazla beklentileri inancından kaynaklanmaktadır, fakat vatandaşlar hizmet alırken daha fazla vergi ödeme konusunda isteksizdirler.

Devletin ne ölçüde özel sektöre dahil olacağı bir ülkeden diğerine değişmektedir. OECD ülkeleri genelinde IT fonksiyonları gibi ofis arkası operasyonlar gibi destek hizmetleri genel olarak dışarıdan alın-

maktadır. Görece olarak daha az ülke, geleneksel olarak öz itibari ile devlete ait olarak görülen faaliyetlerden çekilmek üzere hazırlanmışlardır. Ceza evleri konusunda Avustralya, Kanada, İngiltere ve Amerika, itfaiye ve kurtarma hizmetlerinde Danimarka ve denetim işini alt sözleşme ile yapan Yeni Zelanda bu uygulamaya geçen ülkelerdir.

Devlet/özel işbirliği çoğunlukla yol yapımı işlerine uygulanmaktadır. Örneğin Portekiz'in 5 milyar Euro'luk ulusal yol programı, Hollanda'daki hızlı tren bağlantıları ve Atina havaalanı. Devletler, OECD ülkelerindeki kullandıkları kısmi edinimlerin belge şemaları ile konut, eğitim, çocuk

ve yaşlı bakımı gibi sıradan sunulan hizmetlere yönelik olarak pazara girdiler.

Devletlerin açık sorumluluğu, mümkün olan en az maliyette evrensel kamu hizmetlerini sağlamaktır. Bu bağlamda, hizmetlerin sağlanmasını özelleştirme ya da hizmet sağlamayı özel şirketlerle paylaşmanın bir dizi avantajı vardır. Sürecin daha esnek olmasına ve değişen kamu taleplerine zama-

nında karşılık vermesine yardımcı olabilir. Devletler, kendi personeli ile uzun dönemli istihdam yükümlülükleri getirmek yerine geniş bir yelpazedeki servis sağlayıcılarla sözleşme düzenleyerek, hizmet sağlamada değişiklik yapmayı daha kolaylaştırabilirler. Böylelikle maliyetlerin azaltılmasına da yar-

kar sağlamaya yoğunlaştırmasına imkan verilir.

Bu argümanlar kamu hizmetlerine ne kadar uygulanabilir? Asıl hedefin kar olmadığı durumlarda bir faaliyetin yararını ölçmek daha basit değildir. Ayrıca, oy sandıklarını gözünün önünden ayırmaması gere-

dımcı olabilir ve hizmet sağlayıcıları ile tüketiciler için verimlilik sağlanır.

Bu tıpkı, kurumsal dünyadaki, şirketin asıl işinin merkezi olarak görülmemeyen süreç ve faaliyetlerin taşeronlaştırılmasına yönelik sıkı bir biçimde kurulan eğilime benzetilmektedir. Baskı, sekreteryaya hizmetleri, pazarlama, muhasebe: neredeyse tüm hizmetler taşeronlaştırılabilir, şirketlerin enerjilerinin

ken demokratik ülkelerin hükümetleri, kısa vadeli düzeltmelerin çekiciliğine kolayca yenik düşebilirler. Söz gelişi, özel sektör teşviklerinin devletin özel şirket ortağına sermaye yatırımı transfer etmesine imkan verdiği bazı kamu/özel sektör anlaşmalarında, kamu borçlanma şartlarındaki halihazırdaki birikimlerin, özel sektör yüklenicisine ödenen ücretlerle zaman içinde daha önemli hale gele-

ceği hakkındaki ciddi soruları bertaraf etmek için açık bir ayartma vardır.

Ayrıca, taşeronluk tasarruf sağlarken, kuşkusuz talepler hem kuruluş evresine hem de günlük işleyiş kaynakları tahsis etmektedir ki bu eğer yüklenici firma hadisesiz ve etkili bir şekilde çalışması gerekiyorsa kamu yöneticilerinin başlangıçtan itibaren etkin olması gerekir.

Sonuç olarak devletler ne yapmalıdır? Devletin Modernizasyonu'na göre, çok şey yapılmalıdır, çünkü şimdiye kadarki tecrübeler pazar-tipi mekanizmaların, devlet fonksiyonlarının çok geniş bir kısmına uygulanabileceğini göstermektedir. Bina temizliği ve cateringden otoyol

yapımına, sağlık hizmetlerine kadar uzayan fonksiyonlar sayılabilir. Rapor, pek çok ülkede özellikle outsourcingin hem tatmin edici hizmet kalitesine hem de belirgin maliyet tasarrufuna neden olabildiğini kanıtlayan noktaları göstermektedir. Örneğin, ABD'nin en büyük 66 şehrinde yaptığı araştırma sonuçlarına göre, şehirlerin yüzde 82'si performans sonucun-

dan ya tatmin ya da çok tatmin olmuşlardır ve geri kalan yüzde 18'i ise tarafsız kalmıştır OECD raporu, Avustralya, Danimarka, İzlanda, İngiltere ve ABD'de yürütülen outsourcing faaliyetlerine göre maliyet tasarrufunun yüzde 5 ile 33 arasında değiştiğini göstermektedir.

Teşviklerden kaynaklan kazançlar örneğin kamu/özel ortaklık faaliyetleri hala sınırlı kalmaktadır Örneğin, bu konuda başı çeken İngil-

tere'deki kamu/özel ortaklığı, 2003-2004 yılları arasında kamu hizmetlerindeki toplam sermaye yatırımlarının yüzde 10'unu geç memektedir.

Oyunun şu anki seviyesinde, bir dizi önemli sorun tanımlanmış olsa da tek bir basit ders çıkarmak zordur. Teknik seviyede, bu sorunlardan biri, devletin özel sektör yakla-

şımının en etkili çözüm olup olmadığına karar vermek için vaka bazında özel sektöre katılmayı dikkate alması ihtiyacıdır Ayrıca, bu süreçler görece yeni olduğundan devletler, tekliflerin uygun olduğunun değerlendirilmesi ve proje risklerinin bölünmesi de dahil parametrelerin belirlenmesi gibi özel uzmanlık gerektiren görevlerde yetersiz kalmaktadır. Dolayısıyla, ülkeler eşdeğerlerinin tecrübelerinden ders çıkarırken uzman kaynak-

larını güçlendirmeleri gerekecektir.

Şimdi erken bile olsa, güven gibi devletin kamu tarafından algılanması konusundaki bu tarz soruların etkileri ileride önemli olacaktır. Piyasalar devlet üzerinde rol oynamaya muhtemelen devam

edecektir fakat kamu hizmetlerini sağlamada piyasa kurallarının adapte edilmesi, potansiyel olsa da, devlet yetkilileri için teknik bir problemden daha fazlasıdır Aslında, yönetim, vatandaşlık ve hatta uluslararası piyasa güçleri konusunda sorunlar arttıkça, temiz bir politika liderliğine olan ihtiyaç da artacaktır.

AB hedefleri için yapısal değişimler gerekli

Türkiye'nin Avrupa Birliği ile rekabet edebilmesi için sermaye birikimi ve verimlilik açısından yapısal reformlar yapması gerekiyor. Verimlilik artışı ile sermaye birikimi arasındaki güçlü ilişkiyi de dikkate alarak, eğitimden Ar-Ge'ye, kurumsal yönetimden bilişim ve iletişim teknolojileri altyapısının geliştirilmesine kadar uzanan geniş bir sosyo-ekonomik alanda yapısal değişimi ortaya koyacak politikalara ihtiyaç duyulmakta.

Sermaye birikimi; teknolojik gelişme ve istihdam artışının en önemli kaynaklarından birini oluşturmakta, dolayısıyla da ekonomik büyüme ve sosyal gelişme süreçlerinde kritik bir önem taşımaktadır. Taşıdığı öneme karşın, Türkiye ekonomisinde sermaye birikiminin boyutları, sektörel nitelikleri ve zaman içerisindeki gelişimi üzerine sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Devlet Planlama Teşkilatı ile TÜSİAD tarafından yapılan çalışmada, Türkiye ekonomisinde sermaye birikimi, verimlilik ve büyüme konusu ele alınarak değerlendirildi. Çalışmada, 1972-2003 döneminde Türkiye ekonomi-

si geneli ve ana sektörleri itibarıyla sermaye birikimi düzeyini tahmin etmek ve sermaye birikiminin incelenen dönem içerisindeki gelişimini, yine bu dönemde izlenen temel iktisadi politikalar ışığında kısaca değerlendirmektedir.

Bu çalışma sonucunda ulaşılan temel bulgular aşağıdaki şekilde özetlenebilir: Türkiye ekonomisinde ekonomik büyüme ve sermaye birikimi arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır. 1972-2003 döneminde sermaye birikim hızının yıllık ortalamaya yüzde 5,2 düzeyinde olduğu tahmin edilmiştir. Bu oran tarım, sanayi ve hizmetler sektörlerinde,

sırasıyla, yüzde 3,1, yüzde 4,1 ve yüzde 6,0 dolayında gerçekleşmiştir.

1980'li yıllarla birlikte uygulamaya konulan, dışa açık ve piyasa ekonomisi kuralları çerçevesinde ekonomik büyümenin hızlandırılmasının amaçlandığı büyüme stratejisi döneminde sermaye birikimi hızında gerileme yaşanmıştır. Bu dönemde, sermaye birikim hızındaki gerilemeyle de ilişkili olarak, ekonomik büyüme oranında yavaşlama görülmüştür. Ancak, 1980 öncesi dönemde, özellikle imalat sanayiinde, yaratılan üretim kapasitesinin daha etkin kullanılması sonucu ekono-

mik büyümedeki yavaşlama sermaye birikim hızındaki yavaşlamadan çok daha düşük bir düzeyde gerçekleşmiştir.

Sermaye birikimindeki yavaşlamanın da etkisiyle Türkiye ekonomisinin istihdam yaratma performansında sınırlı düzeyde bir gerileme yaşanmıştır. 1972-2003 döneminde üretim (katma değer) ve istihdamda tarım sektörünün payı azalmış, sanayi ve hizmetler sektörlerinin payları artmıştır. Aynı dönemde, sermaye birikiminde tarım ve sanayi sektörlerinin payları azalırken hizmetler sektörünün payı artmıştır.

İncelenen dönem içerisinde, ekonomi genelinde, işgücü verimliliği artışında bir gelişme sağlanamamış, sermaye verimliliğinde gerileme görülmüş, toplam faktör verimliliğinde ise sınırlı düzeyde bir artış kaydedilmiştir. Verimlilik göstergelerinde sağlanan iyileşme genel olarak 1980'li yıllarda gerçekleşmiş, izleyen yıllarda zayıflama yaşanmıştır.

Tarım ve hizmetler sektörlerinde verimlilik göstergeleri oldukça zayıf iken, imalat sanayii başta olmak üzere sanayi sektörü güçlü bir performans sergilemiştir. Sanayi sektöründe sermaye birikim hızının gerilemesine karşın verimlilik göstergelerinin iyileşmesinde mevcut üretim kapasitesinin, genişleyen pazar ölçeği ve iyileşen rekabet ortamı nedeniyle, daha etkin kullanılması rol oynamıştır.

2002-2003 döneminde, sanayi sektörü başta olmak üzere, sektörlerin verimlilik göstergelerinde iyileşme yaşanmıştır. Uygulamaya konulan yapısal değişim politikalarıyla ilişkili olarak ekonomik ve siyasi istikrarda sağlanan gelişmeler bu sonuçta etkili olmuştur.

Bu çalışmada sunulan veriler uygulanan büyüme stratejileri açısından değerlendirildiğinde, dışa açık büyüme stratejisinin uygulandığı dönemde sermaye birikimi, büyüme ve istihdam performansında beklenen gelişmelerin henüz gerçekleşmediği ortaya çıkmaktadır. İncelenen dönemde, sermaye birikimindeki yavaşlamaya karşın, ekonomide mevcut kaynakların daha etkin kullanımını sağlayıcı tedbirler 1980'li yıllarda büyüme ve verimlilik göstergelerine olumlu yansımış, ancak izleyen dönemde bu göstergeler önemli ölçüde güç kaybetmiştir.

Ekonomi genelindeki verimlilik artışında sanayi sektörünün performansı etkili olmuş, tarım ve hizmetler sektörleri 1980 sonrası dönemde beklenen gelişmeyi gösterememiştir. Sektörel verimlilik performansları arasında önemli farklılıkların olması bir yönüyle ekonomik ve sosyal boyutları itibarıyla sağlıksız bir büyüme yapısına işaret etmekte, diğer bir yönüyle ise uygulanmış olan politikaların kurumsal, sosyal ve ekonomik içerikleri itibarıyla güçlü bir bütünsellik taşımadığını göstermektedir.

Sanayi sektöründe son dönemlerde yaşanan sermaye birikimindeki zayıflamanın yanında verimlilik artışının sadece bu sektörde yaşanıyor olması, önümüzdeki dönemde ekonomi genelinde büyümeyi kısıtlayıcı bir rol oynayabilecektir.

2001 yılında ve öncesinde ülkemizde yaşanan büyük boyuttaki ekonomik krizlerde yukarıda belirtilen olgular önemli rol oynamıştır. Ekonomik gelişmede kritik önem taşıyan unsurun, iktisadi faaliyetlerde kısa dönemde etkin kaynak kullanımını sağlamaktan ziyade, uzun dönemli dinamik büyüme ortamının yaratılması olduğunu; ekonomideki kısıtlı kaynakların üretkenliği düşük, konut gibi sektörler yerine sosyal ve fiziki alt yapı ile bilgi/teknoloji yoğun imalat ve hizmet sektörlerine yönlendirilmesinin büyük önem taşıdığı düşünülmekte.

Bu çerçevede, 1980 sonrası dönemde ekonominin dış rekabete açılması ve piyasa ekonomisine geçiş yönünde yapılan temel ekonomik büyüme stratejisi seçiminin doğru olduğunu, ancak piyasa ekonomisinin kurumsallaşması ve özellikle de ekonomide uzun dönemli verimlilik artışı sağlayacak unsurlara gereken önemin verilmemesi sonucu ekonomik büyüme ve ilişkili değişkenlerdeki performansın zayıf kaldığı düşünülmektedir.

Sanayi sektörünün öncülüğünde 2002 ve 2003 yıllarında genel eko-

nomide sağlanan verimlilik ve büyüme oranlarındaki artış oldukça olumlu olmakla birlikte, bu sürecin sermaye birikimindeki hızlanmayla desteklenmesi ve büyüme sürecinde önem taşıyan ekonomik, sosyal ve kurumsal unsurların bir bütün olarak ele alınarak tüm sektörlerde dinamik bir büyüme ortamının yaratılması, halihazırda sağlanan başarının sürdürülebilir kılınmasında büyük önem taşıyacaktır.

Türkiye ekonomisinin sermaye birikimi ve işgücü verimliliği alanlarında sergilemiş olduğu performansı uluslararası düzeyde değerlendirmek amacıyla yapılan analiz yukarıdaki tespitleri desteklemektedir. Belçika,

Danimarka, Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Finlandiya ve İspanya'dan oluşan OECD üyesi ülkeler esas alınarak yapılan değerlendirmelerde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Türkiye dışındaki OECD ülkelerinde, gerek sektörel gerekse genel ekonomi düzeyinde sermaye birikimi ile verimlilik artışı ve büyüme

arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkinin özellikle sanayi sektöründe daha belirgin olduğu dikkati çekmektedir. İncelenen ülke örneklerinden İspanya ekonomisinin hem genel hem de sektörel düzeyde incelenmesi sonrasında, bu ülkenin geçen dönem içerisinde

göstermiş olduğu yüksek büyüme performansının sermaye birikimini artırmada gösterdiği başarıyla paralellik arz ettiği ortaya çıkmaktadır.

Türkiye ekonomisinde tarım, hizmetler ve genel ekonomi düzeyinde sermaye birikimi ile verimlilik artışı ve büyüme arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmakla beraber, sanayi sektöründe bu ilişki 1980 sonrası dönemde kopmuştur.

Türkiye ekonomisinde sermaye birikimi düzeyi oldukça yetersizdir. Ekonomi geneli dikkate alındığında, 2003 yılı itibarıyla Türkiye ekonomisinde çalışan kişi başına sermaye stoku diğer ülkelerin yüzde 25'i dolayındadır. Bu oran, tarım sektöründe yüzde 4,3, sanayi sek-

töründe yüzde 33 ve hizmetler sektöründe yüzde 36'dır. Diğer ülkelerle kıyaslandığında, düşük sermaye birikimi düzeyine rağmen, çalışan başına sermaye stoku 1980-2003 döneminde tarım ve sanayi sektörlerinde gerilemiş, hizmetler sektöründe ise sınırlı bir artış kaydedilmiştir.

1980 yılında diğer ülkeler ortalamasının yüzde 82'si

düzeyinde bulunan sanayi sektöründe çalışan başına sermaye stokunun, 2003 yılında yüzde 33'e düşmüş olması, sağlıklı ekonomik büyüme yapısına ulaşılması açısından önemli soru işaretleri ortaya koymaktadır.

Türkiye ekonomisinde sermaye birikimindeki zayıflığın, verimlilik ve büyüme performansına yansdığı

görülmektedir. Bu açıdan ele alındığında, özellikle 1993-2003 döneminin, uluslararası düzeyde ekonominin üretkenlik kapasitesini artırmak açısından "kayıp yıllar" olduğu görülmektedir.

Bunlara ek olarak, Türkiye'nin AB'ye üyelik perspektifine ışık tutmak amacıyla 2006-2014 dönemi için büyüme senaryoları oluşturulmuştur. Buna göre, 3 farklı senaryo kullanılarak Türkiye ekonomisinin ilgili dönemde sergileyebileceği büyüme performansı analiz edilmiştir. Bu analizler sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Baz senaryo olarak adlandırılan ilk senaryoda Türkiye ekonomisinin geçmiş dönem performansını koruyacağı varsayılmaktadır. Buna göre, sermaye birikimi hızının yüzde 5,4, istihdam artışının yüzde 1,8, toplam faktör verimlilik artışının yüzde 0,6 ve buna bağlı olarak ortalama büyüme oranının yüzde 4,1 olacağı öngörülmektedir.

Büyümeye katkıları açısından bakıldığında ise sermaye birikimi yüzde 60, istihdam artışı yüzde 25 ve toplam faktör verimliliği yüzde 15 paya sahip olmaktadır. Bu öngörüler çerçevesinde, 2004 yılında 4282 dolar olan kişi başına gelir 2014 yılı itibarıyla 7.893 dolara ulaşmaktadır. Buna göre, 2004 yılında yüzde 15 civarında olan Türkiye'nin kişi başına gelirinin AB-25 ortalamasına oranı, 2014 yılında yüzde 20 olmaktadır. Baz senaryo-

daki yüzde 20,3 olan yurtiçi tasarruf oranının yüzde 22'ye çıkacağına varsayıldığı ikinci senaryoda, sermaye stoku artış hızının yüzde 7, istihdam artışının yüzde 2,6 olacağı sonucuna varılmaktadır. Baz senaryodaki toplam faktör verimlilik artış hızının korunması durumunda yüzde 5,2 olan büyüme hızı, verimlilik artışının yüzde 1,5 oranına çıkması durumunda yüzde 6,1 olacaktır.

Büyüme hızının yüzde 6,1 olduğu durumda, büyümenin yüzde 51'i sermaye birikiminden, yüzde 24'ü istihdam artışından, yüzde 25'i ise toplam faktör verimlilik artışından kaynaklanmaktadır. Bu öngörüler çerçevesinde, kişi başına gelir 2014 yılı itibarıyla 9.609 dolara ulaşmakta ve AB ülkeleri ortalamasının yüzde 24'ü olarak gerçekleşmektedir.

Yurtiçi tasarruf oranının yüzde 24 olarak varsayıldığı üçüncü (iyimser) senaryoda sermaye birikimi hızı yüzde 7,6, istihdam artışı yüzde 2,9 olarak öngörülmektedir. Mevcut toplam faktör verimlilik artışının korunması durumunda ekonomik büyümenin yüzde 5,8 olacağı bu senaryoda, kamu ve özel kesim politikalarının verimlilik artışına odaklanması sonucu toplam faktör verimlilik artışının yüzde 3,2 düzeyine ulaşması durumunda büyüme oranı yüzde 8,4'e çıkmaktadır. Bu durumda ekonomik büyümenin kaynakları olduk-

ça dengeli bir yapıya kavuşmakta ve büyümenin yüzde 41'i sermaye birikiminden, yüzde 20'si istihdam artışından ve yüzde 40'ı toplam faktör verimlilik artışından gelmektedir. Bunun sonucu olarak kişi başına gelir, 2014 yılında AB-25 ortalamasının yüzde 30'una denk gelen 11.908 dolar seviyesine yükselmektedir. Açıktır ki satın alma gücü paritesi dikkate alındığında, bu ve önceki senaryo analizleri sonucu tahmin edilen kişi başına gelir daha yüksek bir düzeye ulaşacaktır.

Yukarıda özetlenen senaryo bulguları, Türkiye ekonomisinin hızlı büyüme sürecine erişmesinde verimlilik artışına odaklanılmasının büyük önem taşıdığını göstermektedir. Zira, senaryo sonuçları sermaye birikimi hızı ve istidam artışının geçmiş dönemin yüzde 50'si kadar üzerine çıkması durumunda bile, ekonomide verimlilik artırıcı tedbirlerin gerektiği şekilde uygulamaya konulmaması durumunda büyüme oranının yüzde 5,8 gibi oldukça düşük bir düzeyde olacağına işaret etmektedir. Bu kapsamda, verimlilik artışı ile sermaye birikimi arasındaki güçlü ilişkiyi de dikkate alarak, eğitimden Ar-Ge'ye, kurumsal yönetimden bilişim ve iletişim teknolojileri altyapısının geliştirilmesine kadar uzanan geniş bir sosyo-ekonomik alanda yapısal değişimi ortaya koyacak politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

DTÖ'de çıkar çatışmaları

Ticaret Örgütü üyesi 149 ülkenin bakanlarının katıldığı ve yoğun görüş ayrılıklarına ve tartışmalara sahne olan toplantılar, en zorlu müzakerelerin gelecek yıla ertelenmesi pahasına, taraflarca isteksiz bir şekilde razı olunan gevşek bir uzlaşma ile sonuçlandı. Varılan anlaşma tarımsal ürünler ihracatına verilen sübvansiyonların 2013 yılına kadar kaldırılmasını, dünyanın en fakir ülkelere ihracatlarında yardımcı olunmasını ve Afrika'nın zor durumdaki pamuk üreticisi ülkelere birtakım kolaylıklar sağlanmasını öngörüyor.

Yaklaşık 6 000 resmi görevlinin katılımıyla, 3000'e yakın gazetecinin ve 1 000'den fazla sivil toplum örgütü temsilcisinin izlemiş olduğu toplantılarda bakanlar, 6 gün geceli, gündüzlü devam eden sıkı pazarlıklar yürüttüler ve neyse ki sonunda toplantılar, 1999 yılında ABD- Seattle'da ve 2003 yılında da Meksika - Cancun'da yapılmış olan toplantıların akıbetine uğrayıp da sonuçsuz kalmadı. Toplantılar bu şekilde sonuçsuz kalmadı ama, çok taraflı ticaret müzakerelerinin omurgasını oluşturması gereken piyasaya giriş engellerinin kaldırılması alanında

da hemen hiçbir gelişme sağlanamadı ve bu şekilde Doha turunun en zorlu gündem başlıklarının görüşmeleri de gelecek yıla ertelendi. Anlaşmanın en önemli yanını, tarımsal ürünler için verilen tüm ihracat sübvansiyonların kaldırılması için bir belirli tarihin, 2013 yılı sonunun tespit edilmesi oluşturuyor. Bu konu Türkiye açısından da çok büyük önem taşıyor. Bunun yanısıra ürünlerinin yaklaşık yüzde 97'sini gelişmiş ülke piyasalarına serbestçe sürebilme konusunda kendilerine vaatte bulunulan dünyanın en fakir ülkeleri için sağlanmış olan bir dizi kolaylık üzerinde de anlaşmaya va-

rılmış bulunuluyor. Üçüncü olarak ABD, Batı Afrika'nın pamuk üreticisi ülkelere, kendi yerli pamuk üreticilerine halen sağlamakta olduğu sübvansiyonları daha hızlı ve kararlı biçimde düşürecek olduğu konusunda birtakım pek de kesin olmayan taahhütlerde bulunuyor. Sağlanan bir diğer gelişme ise, ABD, Avrupa Birliği ve Japonya'nın, DTÖ'nün en fakir 32 üye ülkesine yönelik, nakit yardım ve özel ticari ayrıcalıklar içeren bir yeni kalkınma programı paketi önermiş olmaları. Bu zengin ülkeler, fakirlere, ticareti destekleyici nitelik taşıyan altyapı projeleri ile kurumsal yapı iyileş-

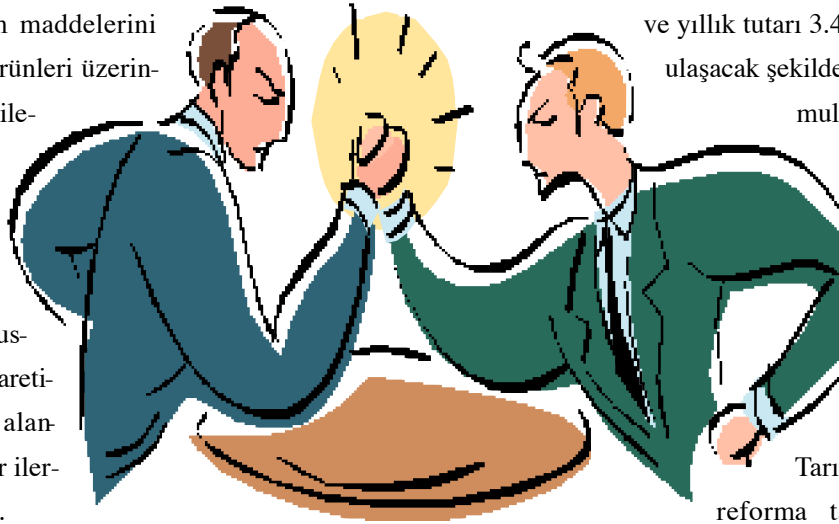
tirmeleri alanında sağladıkları nakit desteği arttırmayı önerirken, ABD ve AB bu ülke mallarının kendi piyasalarına gümrük vergisi ödemedene girebilmesi olanağını sağlamaya söz verdiler. Ancak ticaretin geliştirilmesine yönelik bu parasal yardımların gerçek niteliği ve ne amaçla kullanılacağı da pek açık değil.

Bu cılız ilerlemeler bir kenara konulursa, Hong Kong toplantılarında, Doha turu ticaret görüşmelerinin ana gündem maddelerini oluşturan, tarım ürünleri üzerindeki gümrük vergilerinin indirilmesi, sanayi malları ticaretinin serbestleştirilmesi ve piyasaların uluslararası hizmet ticaretine açılması gibi alanlarda hemen hiçbir ilerleme sağlanamadı.

Toplantılar sonuçlandığında resmi görevliler cesaretlerini kaybetmemiş oldukları izlenimi veren bir sima ile Hong Kong'dan ayrılmaya özen gösterdiler.⁽¹⁾ Dünya Ticaret Örgütü Genel Direktörü Pascal Lamy toplantılar sonucunda, bir 'kış uykusu dönemi'nden sonra Doha turu görüşmelerinin tekrar 'rayına oturduğunu' iddia etmiştir. Daha önemlisi Lamy, bu toplantılar sayesinde DTÖ gündeminin fakir ülkeler yararına doğrultusunda daha dengeli hale geldi-

ğini ve gelecek yıl daha önemli ilerlemeler sağlanması için ihtiyaç duyulan 'siyasi enerji'nin sağlanmış olduğunu ileri sürmüştür.

Yüzeysel görünüm iyi gösterilmeye çalışılsa da, Aralık ayında gerçekleştirilmiş olan bu toplantıların küresel düzeyde serbest ticaretin özendirilmesi alanında fazla bir katkı sağlamadığı gerçeği pek de bilinmeyen bir husus

değildir. Tarımsal ürün ihraç sübvansiyonlarının 2013 yılı sonu itibarıyla kaldırılacak olması dahi gözüktüğü kadar önemli bir yeni aşama oluşturmamaktadır. Zira DTÖ üyeleri zaten bunları kaldırmaya daha evvelce söz vermiş idiler, tek sorun bunun ne zaman fiiliyata konulacağı idi. Herne kadar sözkonusu ihraç sübvansiyonları dünyanın zengin ülkelerinin insafsız tarım politikalarının göze batan bir sembolü olarak al-

gılanmakta ise de, bunların küresel ticaret üzerindeki etkisi çok sınırlıdır

Dünya Bankası'na göre, bunların tümüyle kaldırılması, tarımsal ürünler ticaretinin serbest hale getirilmesi ile sağlanacak teorik fayda toplamının sadece yüzde 2'sini oluşturacaktır.⁽¹⁾ Esasen bu sübvansiyonların boyutu da giderek azalıyor. Avrupa Birliği tarımsal sübvansiyonları en yoğun biçimde kullanan bölge durumunda ve yıllık tutarı 3.4 milyar Dolara ulaşacak şekilde başta süt ma-

mulleri ve şeker olmak üzere ihracatın özendirilmesinde uyguluyor. Ancak Birliğin Ortak Tarım Politikasının

reforma tabi tutulması çerçevesinde özellikle şeker ihracatında olmak üzere bu sübvansiyonların tutarı önemli ölçüde düşürülecek.

Hong Kong toplantılarında zenginlerce fakir ülkelere vaat edilmiş olan olanaklar da zannedildiği kadar önem taşıyor. Bazı çevrelere göre bunlar politik çıkar sağlamak için başvurulacak kolay manevralardan başkası değil. Zaten halen en fakir ülkelere gümrük vergisi ve kotadan muaf olarak Birliğe ihracat imkanı tanıyan

ve esasen çok az miktarda pamuk üreten AB, Amerikalıları açmazda bırakmak ve tarımsal ürünler üzerindeki gümrük vergilerini düşürmeme yolundaki ısrarlı tutumunu arka plana itmek için böyle bir tutum sergiliyor. Esasında ABD, fakir ülkelerin bir hasımı, düşmanı gibi algılanmamak düşüncesiyle gerek pamuk konusunda, gerekse fakir ülkelerin kendi yerli piyasasına gümrük vergisinden muaf şekilde girebilmelerini sağlamak hususunda yeterli kadar ödün vermiş durumda. Toplantılarda üzerinde mutabık kalınan karar dizisinden en fazla yarar sağlayacak olan ülkeler Burkina Faso, Mali ve gelişmekte olan bir tekstil sanayiine sahip olan Bendaldeş. Ancak ABD, kendi üreticilerinin rekabet şansı kalmayacağı savıyla, Bengaldeş ve Kamboçya'dan yapılan tekstil ürünleri ithalatı üzerindeki gümrük vergilerinin kaldırılması yönündeki talepleri reddetti ve kendi pamuk çiftçilerine sağlamakta olduğu 4 milyar Doların üzerinde yekun tutan sübvansiyonları süratle indirmesi yolundaki taleplere de karşı koydu.⁽²⁾

Halihazırda tüm taraflar için üzerinde uzlaşılabilir bir anlaşmaya varılabilmesi oldukça uzak bir olasılık olarak değerlendiriliyor

DTÖ'nün, ABD, Avrupa Birliği ve başta Brezilya, Çin ve Hindistan olmak üzere yeni yükselen ekonomileri gibi üyelerinin aralarındaki görüş farklılıkları halen çok geniş. Amerika ve gelişmekte olan büyük ülkeler AB tarafından tarım ürünleri ile ilgili olarak önerilen gümrük vergisi indirimlerinin, bu alanda bir ümit beslenmesine olanak vermeyecek şekilde düşük olduğunu düşünüyorlar. Hindista, Brezilya ve bu gruptaki diğer ülkeler, tarımsal ürünler ticareti alanında belirgin bir gelişme sağlanamadıkça sınıai ürünler üzerinde uyguladıkları gümrük vergilerini indirmeye yanaşmıyorlar. Buna karşılık Avrupa Birliği kendisince tarımsal ürünler ticareti ile ilgili olarak vaat edilen iyileştirmelerin önemli içeriğe sahip olduğunu ve yeni yükselen ekonomilerin kendi piyasalarını sınıai ürünlere ve hizmet ticaretine daha açık hale getirmemeleri halinde vermiş olduğu ödünlere yükseltmeyeceğini ifade ediyor.

Görüşmelerdeki bu tıkanmanın önüne geçilebilmesi için AB'nin ve önde gelen yeni yükselen ekonomilerin daha fazla adım atmaları gerekiyor. Ancak temel sorun, hemen tüm tarafların bir uzlaşmaya varılması için gerekli ödünlere bulunma hususunda yeterli po-

litik arzuya sahip olmamalarında yatıyor.

Diğer taraftan ABD yönetiminin çok taraflı ticaret görüşmeleri ile ilgili olarak Kongreden almış olduğu yetki Temmuz 2007'de sona eriyor. Bu durum çerçevesinde Doha turu çerçevesinde yer alan müzakerelerin tamamına yakınının 2006 yılı sonuna kadar tamamlanması gerekiyor. Bu ise ancak yapılacak müzakerelerle ilgili detayların en geç 2006 yılı Nisan ayına kadar tamamlanmış olması ile mümkün olabilir.

Anlaşılacağı üzere DTÖ Hong Kong Bakanlar Toplantısının ke sintiye uğramayıp, gevşek bir anlaşma ile sonuçlanmış olması, Doha turu görüşmelerinin, sanki yaşam makinesine bağlanmış biri gibi, sadece nefes alıp verir biçimde hayatini sürdürmesini sağlamış gözüküyor.⁽²⁾ Dünya Ticaret Örgütünün hayatini sürdürmesi ve Doha turu görüşmelerinden umulan sonucun alınabilmesi için tüm tarafların, herkesin çıkarına özen gösteren ve tarafları serbest ticaretin getirdiği refah artışından adil biçimde yararlandıracak bir uzlaşmaya varacak şekilde, gerekli adımları atması ve görüşmeleri yürütenlerin bu doğrultuda tüm çabalarını harcamaları gerekiyor.

(1) The Economist, Aralık 24, 2005, S. 103.

(2) Financial Times, Aralık 19, 2005, S. 1.

Yıllık enflasyon: **TÜFE:7,72 - ÜFE:2,66**

Aralık ayında Üretici Fiyatları Genel Endeksinde bir önceki aya göre yüzde - 0,04 düşüş gerçekleşirken, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 2,66 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 5,89 artış gerçekleştirdi. Endekste kapsanan toplam 751 maddeden, 209 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 230 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 312 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş gerçekleşti.

Aralık ayında Tüketici Fiyatları Genel Endeksi bir önceki aya göre yüzde 0,42, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 7,72 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 8,18 artış gerçekleşti. Aralık ayında Endekste kapsanan toplam 423 maddeden, 64 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 220 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 139 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş gerçekleşti.

ÜFE	ARALIK 2005 (2003=100)	ARALIK 2004 (1994=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	- 0,04	0,13
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	2,66	13,84
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	2,66	13,84
(01.01.2005-31.12.2005) - (01.01.2004-31.12.2004) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	5,89	11,09

TÜFE	ARALIK 2005 (2003=100)	ARALIK 2004 (1994=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,42	0,45
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	7,72	9,32
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	7,72	9,32
(01.01.2005-31.12.2005) - (01.01.2004-31.12.2004) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	8,18	10,58

		2005											
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
ÜFE	Bir önceki aya göre değişim	-0,41	0,11	1,26	1,21	0,20	-0,48	-0,74	1,04	0,78	0,68	- 0,95	-0,04
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	-0,41	-0,30	0,96	2,18	2,38	1,89	1,14	2,18	2,98	3,69	2,71	2,66
TÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,55	0,02	0,26	0,71	0,92	0,10	-0,57	0,85	1,02	1,79	1,40	0,42
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,55	0,57	0,83	1,55	2,49	2,59	2,00	2,87	3,93	5,79	7,27	7,72

Bütçe Gerçekleşmeleri

Bazı Konsolide Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak - Kasım (Milyon YTL)			2005 Yılı Bütçe Hedefi
	2004	2005	Artış (yüzde)	
Gelirler	98.723	121.259	18.5	126.490
Genel Bütçe Gelirleri	97.036	119.245	18.6	124.330
Vergi Gelirleri	81.047	96.687	16.1	106.617
Gelir, Kar ve Ser. Kazanç üzerinden Alınan Vergiler	24.123	28.072	14.0	26.408
Gelir Vergisi	15.886	18.307	13.2	18.413
Gelir Vergisi Tevkifatı	14.089	16.317	13.6	
Kurumlar Vergisi	8.238	9.765	15.6	7.995
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	7.597	9.429	19.4	
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	1.345	1.687	20.2	1.267
Motorlu Taşıtlar Vergisi	1.310	2.194	40.2	2.100
Dahilde Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergiler	37.337	45.266	17.5	53.586
Dahilde Alınan KDV	10.742	11.172	3.84	13.825
Özel Tüketim Vergisi	23.400	28.889	19.0	34.562
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergileri	1.292	1.616	20.0	1.187
Mal ve Hizmetlerden Alınan Diğer Vergiler	1.885	3.010	37.3	3.099
Dış Ticarettten Alınan Vergiler	15.079	17.262	12.6	20.314
İthalat Vergileri	13.957	15.979	12.6	18.699
Vergi Dışı Gelirler	15.089	20.089	24.8	17.238
Katma Bütçe Gelirleri	1.688	2.014	16.1	2.160
Harcamalar	123.117	126.705	2.83	155.628

Mevzuat Değişiklikleri

- 01 Aralık 2005** - Gümrük Vergisi Askıya Alınması ve Avrupa Birliği Tarafından Tarife Kontejanı Açılması Planlanan Ürünlere İlişkin Tebliğ (İthalat No:2005/26)
- 06 Aralık 2005** - 2005/9665 Sosyal Güvenlik Kuruluşlarınca Döviz İle Değerlendirilecek Sürelerin Her Bir Günü İçin Tahakkuk Ettirilecek Prim, Kesenek ve Karşılık Borcu Tutarının Belirlenmesine İlişkin Karar
- 09 Aralık 2005** - Hasıllata İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 18) Hakkında Tebliğ (Sıra No:10)
- Yurtiçinde Üretilen Bazı Akaryakıt Haricinde Kalan Petrol Ürünlerinin Yurt İçinde Satışında Uygulanacak Usul ve Esaslara İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ
- 12 Aralık 2005** - Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin 91-32/5 Sayılı Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No:2005-32/31)
- 16 Aralık 2005** - Motorlu Taşıtlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No:25)
- Veraset ve İntikal Vergisi Genel Tebliği (Seri No:37)
- Tahsilat Genel Tebliği (Seri No:437)
- 17 Aralık 2005** - Değerli Kağıtlar Kanunu Genel Tebliği (Seri No:23)
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:354)
- Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 27) Hakkında Tebliğ (Sıra No:11)
- 18 Aralık 2005** - Harçlar Kanunu Genel Tebliği (Seri No:49)
- 23 Aralık 2005** - 2005/795 4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'na Ekli (IV) Sayılı Listede Yer Alan Bazı Mallarda Uygulanan Özel Tüketim Vergisi İle İlgili Karar
- 2005/9796 4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'na Ekli (III) Sayılı Listede Yer Alan Mallarda Uygulanan Özel Tüketim Vergisi İle İlgili Karar
- 2005/9808 Belgesiz İhracat Kredileri İle Vergi Resim ve Harç İstisnası Belgeleri Hakkında Karar
- Asgari Ücret Tespit komisyonu Kararı (No:2005/1)
- Aracılık Faaliyetleri ve Aracı Kuruluşlara İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: V, No:84)
- 27 Aralık 2005** - Motorlu Taşıtlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No:26)
- Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No:45)
- Harçlar Kanunu Genel Tebliği (Seri No:50)

- 29 Aralık 2005**
- 2005/9826 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 21, 23/8, 31, 47, 48, 82, 86/1-d ve Mükerrer 121 inci Maddelerinde Yer Alan Tutarlarla İlgili Karar
 - 2005/9827 Hiçbir Geliri Olmadığını Belgeleyenlere, Emeklilere, Gazilere, Özürlülere, Şehitlerin Dul ve Yetimlerine Ait Brüt 200 m²'yi Geçmeyen Tek Meskenin Bina Vergisi Oranının 2006 Yılı İçin Sıfıra İndirilmesine İlişkin Karar
- 30 Aralık 2005**
- 2005/9831 4/12/1984 Tarihli ve 3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanununun 1 inci Maddesinde Öngörülen kanuni Faiz Oranının 1/1/2006 Tarihinden Geçerli Olmak Üzere Yıllık % 12'den % 9'a İndirilmesi Hakkında Karar
 - Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği (Seri No:32)
 - Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No:257)
 - 2006 Yılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Asgari Ücret Tarifesi
 - Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Miktarlara Yükseltme Sürelerinin Uzatılmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No:İç Ticaret 2005/2)
- 31 Aralık 2005**
- 2005/9836 Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar sosyal Sigortalar Kurumundan Aylık Almakta Olanların Aylıklarından 1/1/2006 Tarihinden Geçerli Olmak Üzere 2006 Yılında % 10 Oranında Sağlık Sigortası Primi Kesilmesi Hakkında Karar
 - Kur Değişiminin Etkilerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 21) Hakkında Tebliğ (Sıra No:13)
 - İş Ortaklarındaki Paylara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 31) Hakkında Tebliğ (Sıra No:14)
 - Maddi Duran Varlıklara ilişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 16) Hakkında Tebliğ (Sıra No:15)
 - Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlamaya İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 29) Hakkında Tebliğ (Sıra No:16)
 - İlişkili Taraf Açıklamalarına İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 24) Hakkında Tebliğ (Sıra No:17)
- Mükerrer**
- 5437 2006 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu
 - 5438 2004 Mali Yılı Kesinhesap Kanunu
 - 5439 2004 Mali Yılı Katma Bütçeli İdareler Kesinhesap Kanunu
- 4. Mükerrer**
- Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No:47)
 - Katma Değer Vergisi Genel Tebliği (Seri No:97)

**Aralık 2005
Kronoloji**

- 01 Aralık** Yüksek Askeri Şura toplantısında dört asker irtica-i faaliyetler ve disiplinsizlik nedeniyle ordudan uzaklaştırılmasına karar verildi.
- 02 Aralık** Ermeni konferansını erteleyen mahkemenin kararına ilişkin yazıları nedeniyle 5 gazeteci hakkında dava açıldı.
- 03 Aralık** ABD'nin yeni Ankara Büyükelçisi Ross Wilson görevine başladı.
- 04 Aralık** Türk Hava Yolları, Avrupa'da yolcu sayısını en çok artıran ulusal havayolu şirketi oldu.
- 05 Aralık** Merkez Bankası, 2006'da uygulanacak para ve kur politikalarını açıkladı. 2006 yılından itibaren açık enflasyon hedeflemesine geçilecek.
- 06 Aralık** İran'da motor arızası yapan uçak binaya çakıldı. Uçaktaki 94, binadaki 34 kişi öldü.
- 07 Aralık** Bazı bankalar konut kredilerinde faizi yüzde 1'in altına indirdi.
- 08 Aralık** CHP lideri Deniz Baykal Hastanede tutukluluğu süren Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörü Yücel Aşkın'ı ziyaret etti.
- 09 Aralık** Şırnak'ta PKK'lı teröristlerin saldırısı sonucu bir asteğmen üç er şehit oldu.
- 10 Aralık** IMF'e sunulan yeni niyet mektubu IMF icra direktörleri kurulu tarafından onaylandı.
- 11 Aralık** İngiltere'nin başkenti Londra yakınlarındaki bir yakıt deposunda şiddetli patlamalar sonucu 4'ü ağır 36 kişi yaralandı.
- 12 Aralık** Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ekonominin üçüncü çeyrekte yeniden hızlanarak yüzde 7.3 oranında büyüdüğünü açıkladı. İlk dokuz aylık dönemdeki ortalama büyüme hızı yüzde 5.5'e çıktı.
- 13 Aralık** Türkiye'nin ikinci büyük GSM şebekesi Telsim'in yapılan ihalesini 4 milyar 550 milyon dolar veren İngiliz Vodafone kazandı.
- 14 Aralık** 2006 bütçesinin TBMM Genel Kurul görüşmeleri başladı. Görüşmelere vergi indiriminde yolsuzluk iddiaları damga vurdu.
- 15 Aralık** Rektör Yücel Aşkın, tarihi eser kaçakçılığında ilk duruşmada beraat etti.
- 16 Aralık** Türklüğe hakaret gerekçesiyle hakkında dava açılan yazar Orhan Pamuk'un yargılanması yerli ve AB'li izleyicilerin ağır hakaretler ve fiziki saldırılara maruz kaldığı bir arbede eşliğinde gerçekleşti.
- 17 Aralık** AB'nin krize neden olan 2007-2013 bütçesi İngiltere'nin geri adım atmasıyla kabul edildi.
- 18 Aralık** Hong Kong'da ki DTÖ toplantılarında dünya ticaretinde tarım ürünleri ihracatına yapılan sübvansiyonun 2013 yılına kadar aşamalı olarak kaldırılması kararı alındı.
- 19 Aralık** ABD Başkanı Bush binlerce sivilin ve askerinin öldüğü Irak'ta hata yaptıklarını itiraf etti.
- 20 Aralık** TÜSİAD yüzde 10'luk seçim barajının indirilmesini istedi.
- 21 Aralık** Yaklaşık 2.7 milyon çalışana ilgilendiren asgari ücret 1 Ocak'tan itibaren brüt 531 YTL, net 380 YTL oldu.
- 22 Aralık** Ankara Başsavcılığı, Başbakanın çağrısından sonra TÜSİAD YİK Başkanı Koç, YÖK Başkanı Teziç, CHP Genel Başkanı Baykal ve Barolar Birliği Başkanı Özok'la ilgili inceleme başlattı.
- 23 Aralık** Rüşvet aldıkları iddiasıyla Kapıkule Gümrük kapısında görev yapan 45 gümrükçü ve 19 polis tutuklandı.
- 24 Aralık** Hükümetle TÜSİAD arasında yarıya müdahale gerekçesiyle başlayan gerginlik, telefon trafiğinin ardından yerini suskunluğa bıraktı.
- 25 Aralık** SSK ve Bağ-Kur prim borçlarının yeniden yapılandırılmasını öngören tasarıyla ilgili değişiklikler konusunda Çalışma Bakanı Başesgioğlu ile Devlet Bakanı Babacan anlaşmaya vardı.
- 26 Aralık** Yazar, gazeteci, sanatçı ve akademisyenler Türk Ceza Kanunu'nun 301 ve 305'inci maddelerinin kaldırılması istemiyle bildiri yayınladılar.
- 27 Aralık** Meclis'te 2006 bütçesinin kapanış görüşmeleri, Erdoğan'la Baykal arasında söz duellosuna sahne oldu.
- 28 Aralık** Dışişleri Bakanı Gül, TCK 301. maddeden dolayı açılan davaların Türkiye'nin imajına zarar verdiğini söyledi.
- 29 Aralık** 75 gündür tutuklu olan Van Yüzüncüyıl Üniversitesi Rektörü Yücel Aşkın özgürlüğüne kavuştu.
- 30 Aralık** Eski Merkez Bankası Başkanı Gazi Erçel, 2001 krizinde görevini kötüye kullandığı gerekçesiyle 11 ay hapse mahkum edildi.
- 31 Aralık** Cumhurbaşkanı Serez yeni yıl mesajında hükümeti eleştirerek, tek ulus var aksi girişimler sonuçsuz kalacak dedi.